

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXV

CELOVEC, PETEK, 15. AVGUST 1980

ŠTEV. 33 (1981)

SKUPNA PRODUKCIJA ORF IN RTV LJUBLJANA:

Dokumentarec o položaju slovenske manjšine

Avstrijska televizija in RTV Ljubljana pripravljata skupen enourni televizijski dokumentarec o položaju slovenske manjšine na Koroškem. Oddajo bosta obe televizijski hiši oddajali v dveh enakih enačkah istočasno — 14. oktobra letos ob 20.15. To so v torek sporočili na tiskovni konferenci v celovškem studiu ORF.

„Prizadevali si bomo za zgodovinsko resnico“, je dejal intendant prvega avstrijskega TV programa Wolf In der Maur na vprašanje našega sodelavca. Do besede bodo prišli neposredno prizadeti, ljudje, ki imajo kaj povedati, povsem pa naj bi izpadli visoki politiki in strokovnjaki na obeh straneh. Dokumentarec, čigar zamisel se je rodila takorekoč istočasno v Ljubljani in na Dunaju, kot je poudaril televizijski intendant, pripravljata Hellmut Andics za avstrijsko in Boris Bergant za ljubljansko televizijo, ob strani pa jima stojijo sodelavci iz obeh hiš. V nekem smislu oddaja ne bo samo dvojna, temveč trojna koprodukcija: poleg dunajske centrale bo na avstrijski strani s precejšnjo besedo sodeloval tudi še koroški studio. Stroški oddaje bodo znašali 800.000 šilingov; vsa snemalna dela, kjer bodo pred kamero pozvali ljudi od Zile do Pliberka, bo opravila avstrijska stran, montažo pa bodo opravili v studijih v Ljubljani, tako da bodo stroški približno enako razdeljeni.

Kot je povedal novinarjem Boris Bergant, hoče oddaja, kakor je zasnovana, nakazati izhode iz sedanjega položaja in mogoče rešitve in poti sporazumevanja. Njen pogled naj ne bi bil usmerjen v preteklost, temveč v sedanost in prihodnost, kar pa seveda ne pomeni, da se zgodovine ne bodo dotikali, saj bo prav gotovo prisotna v tej ali drugi obliki skozi vso oddajo. Poudarili so tudi, da scenarij oddaje izdelujejo skupno in vzajemno; v ta namen je bilo že nekaj uredniških sestankov na Dunaju, v Celovcu in v Ljubljani, obe strani pa sta na tiskovni konferenci poudarili, da sodelovanje teče brez ovir. Posebnost oddaje bo v tem, da bo pokazala tudi svoje nastajanje: njen integralni del bodo posnetki diskusije na uredniški seji, ob spornih vprašanjih pa bo problem ponazorjen s filmskimi doku-

menti, s pogovori z ljudmi na vasi in v mestih.

Novinarje so seznanili še z nekaterimi drugimi projekti, ki so v snovanju po tej prvi skupni produkciji: TV igra o znanem planinskem pi-

satelju Juliusu Kugyju, drugo in tretje nadaljevanje TV filma „Vas ob meji“. Glavni urednik RTV Ljubljana Stane Grah pa je sporočil, da njegova hiša še za leto pripravljata dopisništvo v Celovcu.

Značilna za Koroško pa je bila prošnja intendanta koroškega studia Willnerja: novinarji naj skupni televizijski dokumentarec publicistično pripravijo tako, da ljudje ne bodo že vnaprej prestrašeni.

POSVET V ŠENTPRIMOŽU:

Odklanjamo sodelovanje na oktobrskih proslavah

„Zavzeli bomo isto stališče kot osrednji organizaciji“, tako je povedal neki občinski odbornik pretekli petek v Šentprimožu. Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in Narodni svet koroških Slovencev sta vabila na posvet kulturnopolitičnih delavcev iz Podjune o letošnjem 10. oktobru. V živahni diskusiji, v kateri je padla marsikatera kritična, pa tudi marsikatera neumestna pripomba, so občinski odborniki, kulturni delavci, mladinci idr. podprli odklonilno stališče obeh osrednjih organizacij do uradnih prireditev ob plebiscitni obletnici. Poudarili so, da tudi pri občinskih proslavah ne bo mogoče sodelovati, ker ni niti ene občine na dvojezičnem ozemlju, kjer bi občinski odborniki in občinska uprava zagotavljali in uresničevali narodnostne pravice slovenskih občanov.

Na posvetu sta Teodor Domej in Janko Malle dala strnjeno oceno dogodkov okoli plebiscita 1920 in po njem, predvsem tudi vlogo socialne demokracije in tako imenovano pravico do samoodločbe. Predsednik Narodnega sveta dr. Matevž Grilc je prikazal potek pogajanj z deželno vlado o deželnih prireditvah ob plebiscitni obletnici in ponovno ugotovil, da je očitno, da deželna vlada ni imela resnega namena, da bi koroške Slovence dejansko povabila k sodelovanju, temveč jih je hotela le taktično izigrati. Tajnik Zveze slovenskih organizacij Feliks Wieser je obravnaval postopanje na občinski ravni in kot primer navedel železnokapelsko društvo „Zarja“, ki je že maja bilo konfrontirano z dejstvom, da naj sodeluje pri nemško-nacionalni proslavi. Robert Saxer in Marjan Sturm pa sta predstavila idejni koncept in načrtovane prireditve Oktobrskega tabora. Predstavniki obeh osrednjih organizacij so izrekli Oktobrskega taboru polno podporo, saj ta prireditev predstavlja spopadanje s protimanjšinsko in nemško-nacionalno vsebino, ki jo predstavlja 10. oktober. Da je kljub posameznim nasprotnim mnenjem, ki skušajo diskreditirati Oktobrski tabor, to tudi prepričanje kulturnih in političnih delavcev na terenu, je pokazalo njihovo odobravanje, ne nazadnje tudi z zbirko prostovoljnih prispevkov, kjer je bila zbrana kar lepa vsota za podporo Oktobrskega taboru.

V kratkem bo podoben posvet tudi še za Rož in Zilo.

Provokantna politika Izraela nasprotuje rešitvi krize na Bližnjem vzhodu

Kot znano, je izraelski parlament pred kratkim sklenil, da mesto Jeruzalem proglasi za glavno mesto Izraela. Ta nepričakovana odločitev, ki je sad Beginove radikalne politike, je v mednarodni javnosti izvala val ogorčenja. Najbolj pa je ta odločitev odjeknila med arabskimi državami, zlasti pri palestinskem ljudstvu, ki je s tem provokantnim sklepom doživelo dodatno ponižanje s strani Izraela, ki s tem aktom brskira sleherno načelo resolucije organizacije združenih narodov.

Reakcije o Izraelskem sklepu, da bo odslej Jeruzalem glavno mesto države, so posebno med arabskimi državami temu primerno ostre. Nekateri celo trdijo, da je kriza na Bližnjem vzhodu s tem korakom Izraela prišla na rob ponovnega vojnega spopada na tem kriznem območju. Sklep Beginovega kabineta je v samem Izraelu sprožil val protestov med naprednimi silami te dežele, in povzročil tudi odstop poveljnika izraelske obveščevalne službe. Kabinet predsednika Begin pa je v času njegove politike zapustilo več ministrov, ki se s tako politiko ne strinjajo.

O trenutni situaciji v Izraelu se bo bavil tudi varnostni svet in že danes je jasno, da posledice za Izrael ne bodo lahke. Očitno pa si Begin o teh mednarodnih korakih ne dela preglavic, čeprav s svojo politiko resno ogroža mir na tem koncu sveta. S tem si je namreč

spet postavil enotno fronto arabskih in drugih držav, ki tako politiko odločno zavračajo. To potrjujejo tudi s tem, da svojih diplomatskih predstavništev ne bodo premestila v Jeruzalem, arabske države pa grozijo s prekinitvijo diplomatskih stikov z vsako državo, ki bo to storila. To pa je tudi povezano z dobavo nafte tem državam, ki so večinoma odvisne od te energetske surovine.

S priključitvijo arabskega dela Jeruzalema pa je seveda sprožil največ protestov med samimi prebivalci tega mesta, ki z raznimi protestnimi akcijami kažejo odpor zoper to samovoljno odločitev izraelske vlade. Najbolj prizadeto je seveda palestinsko ljudstvo, ki je pri tem izgubilo svojo kulturno in versko metropolo. Ta korak Izraela je spravljal v težave tudi mirovna pogajanja z Egiptom, ki je prav zaradi svojega samovoljnega postopanja v tem oziru zašel v izolacijo od enotne politike ostalih arabskih držav napram Izraelu. Beginova politika je nalletela celo na odpor zahodnih držav, kljub temu pa od svoje politike ne odstopa, čeprav je čedalje bolj na trblih nogah in bo verjetno prav zaradi tega končala s predčasnim razpustom parlamenta. Seveda pa to očitno ne bo pomenilo konca dosedanje osvajalske politike Izraela, ampak le podaljšanje sedanje nadvse napete situacije.

Akcije v Podjuni

Neznani storilci so v zadnjih dneh ponovno izvedli napisne akcije v Podjuni. Že pred nekaj tedni so pravtako neznani storilci dopolnjevali krajevne napise v nekaterih vaseh Podjune. Tokrat so gesla bila napisana na šoli v Šentprimožu, na gasilskem domu v Rikarji vasi in na raznih transformatorjih.

Neznani pisci gesel zahtevajo izpolnitev člena 7, se obračajo proti trostrankarskem protimanjšinskemu diktatu, vrhu tega pa na splošni način kličejo k borbi in napadajo deželnega glavarja Wagnerja na

finančna podpora, ki v mednarodni primerjavi slabo izpade.

Ob poročanju koroških časopisov dobiš ponovno vtis, da jim v resnici ne gre za rešitev manjšinskega vprašanja, temveč za diskreditiranje vseh Slovencev. V ta namen grajajo avstrijsko pravosodstvo, ker preveč obzirno ravna s slovenskimi aktivisti. Drugi spet, ki se jim je zdel operacijski koledar koroških Slovencev nesramen in protiustaven, čeprav med drugim gre za nerešeno dvojezično vzgojo v otroških vrtcih, za slovenske od-

Gesla na ljudski šoli v Šentprimožu

način, ki je neprimeren in deloma meji na nepremišljenosti.

Vsekakor so takšne akcije izraz še vedno nerešenega manjšinskega vprašanja in skušajo javnost opozoriti na takšna dejstva.

Čeprav so pri sedanjih akcijah poleg gesel, ki se obračajo proti obstoječi koroški manjšinski politiki, tudi takšna, ki pričajo o določeni neresnosti in so deloma napisane kar tja v dan in s tem ne koristijo iskrenemu boju za dosego pravic, se ne moremo pridružiti „oficialnim“ koroškim piscem, ki deloma tudi s potvarjanjem gesel skušajo napraviti vtis, da koroški Slovenci pač res nimajo vzroka kritizirati obstoječi položaj manjšine. Še manj pa se moremo pridružiti mnenju, da so slovenske organizacije za vse kar se dogaja popolnoma odgovorne, oz. da jih je treba zaradi takšnih akcij kaznovati npr. s tem, da se jim zmanjša državna

daje, za dvojezičnost v upravi itd., delajo tako, kot da bi take akcije ne imele nobene osnove ter prišle kot blisk z jasnega neba.

Vprašati pa se moramo tudi, kako ravno tisti, ki so ob zloglasnem „tafelsturmu“ molčali, ali to kriminalno dejanje opazovali s tihim zadoščanjem, kako ravno ti morejo napadati Slovence, kot da bi bili sami brezmadežni in najpravičnejši ljudje v deželi, čeprav so soodgovorni, da člen 7 državne pogodbe še ni rešen.

Sprejem ob jugoslovanskem dnevu

V okviru avstrijskega lesnega sejma v Celovcu, je preteklo sredo bil jugoslovanski dan. Dopoldne sta predstavnika hrvaške in slovenske trgovinske zbornice novinarje informirala o gospodarskem razvoju teh republik in o sodelovanju Jugoslavije z Avstrijo na gospodarskem področju.

Zvečer pa sta predsednika trgovinskih zbornic SR Hrvatske in SR Slovenije ter jugoslovanski generalni konzul v Celovcu predstavnike koroškega gospodarstva in politike vabila na sprejem, ki je bil v prostorih koroške trgovinske zbornice v Celovcu.

Sprejema so se udeležili tudi predstavniki narodnih organizacij koroških Slovencev.

Odnosi

Celovec - Novi Sad

Delegacija mesta Novi Sad se te dni mudi na petdnevem obisku v mestu Celovec. Obisk je del pospeševanja gospodarskih in kulturnih odnosov med obema mestoma. Maja tega leta je obiskala celovška delegacija glavno mesto Vojvodine, sedaj pa predstavniki Novega Sada ta obisk vračajo. Gošče, ki bodo obiskali tudi Celovski lesni sejem je v torek sprejel celovski župan Guggenberger. V okviru obiska se bodo zastopniki Novega Sada srečali na sedežu ZSO tudi z zastopniki slovenske manjšine.

VSI HVALIJO DOBRO GOSPODARSKO SITUACIJO

Prejšnjo soboto se je začel 29. celovski lesni sejem, ki traja še tri dni. Vsakoletni lesni sejem, ki je največja gospodarska prireditelja Koroške, se je razvil v barometer koroškega gospodarskega položaja. Skoraj vsi vodilni politiki, ki so spregovorili ob slavnostni otvoritvi letošnjega sejma so se ob tej priložnosti dotaknili važnih gospodarskih vprašanj ter ocenili bodoči gospodarski razvoj. Ugotavljali so, da je proti pričakovanju in prognozam strokovnjakov gospodarski položaj na Koroškem zadovoljiv.

Predsednik sejma Walter Dermuth je poleg zveznega ministra za kmetijstvo in gozdarstvo dipl. inž. Günter Haidn-a pozdravil kot goste še deželnega glavarja Wagnerja, slovenskega ministra Borisa Snuderl-a, zastopnike iz 19 držav ter vrsto pred-

di slovenske kmete „olajšali“ za gozdno posest in tako utrjevali svojo gospodarsko premoč.

Predsednik gospodarske zbornice deželni poslanec Karl Baurecht je z zadoščenjem ugotovil, da je avstrijsko gospodarstvo v prvi polovici le-

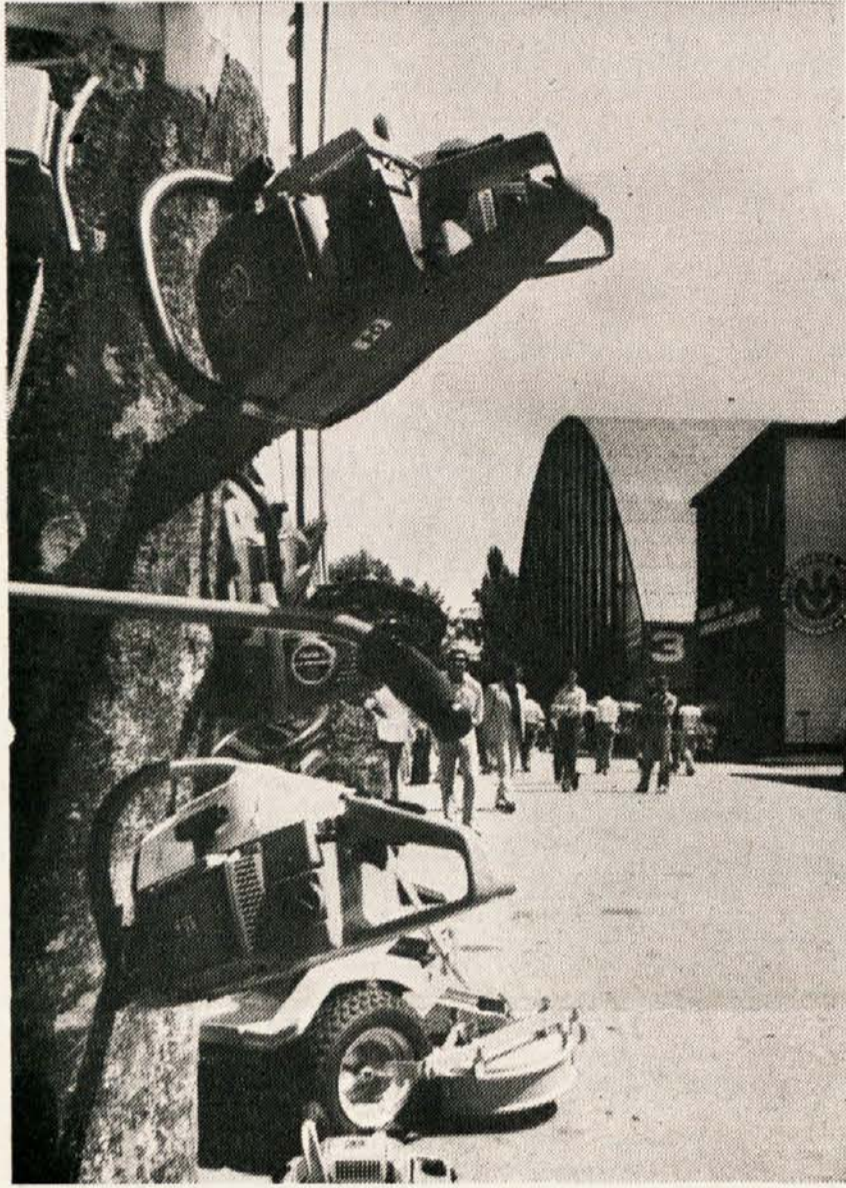
razmeroma nizko brezposelnost pri mladini, visoko produktivnost industrije, ki je omogočila v zadnjem desetletju hitrejši razvoj Koroške, tako da je dosegla ekonomsko avstrijsko povprečje. Zadovoljivo se je izrazil tudi o spremembi strukture koroške industrije, ki se je v zadnjih dveh desetletjih močno predrugačila in po njegovem mnenju ni več tako močno ogrožena od kriz kakor prej. Ob vsem tem, pa ne moremo mimo dejstva (ki ga nihče od politikov ni omenil), da je zaslužek koroških delavcev rasel v avstrijskem merilu najbolj počasi in da obdavčenje podjetij nikjer ni tako nizko kot na Koroškem.

Zvezni minister Günter Haiden je v svojem govoru navezal na razširjeni izvoz rezanega lesa, ki je v prvi polovici letošnjega leta za 22% presegel povprečje zadnjih petih let. Opozoril je na rast cen lesa, ki ugodno vplivajo na dohodek kmetov, ki se ukvarjajo z lesom. Zato je opozoril na vlogo sejma, ki ravno letos prireja poseben dan za kmete, ki se ukvarjajo z lesom. Dotaknil se je tudi razmerja med divjačino in gozdom. To vprašanje postaja namreč vedno bolj aktualno, ker se je v zadnjih letih stopnjevala škoda, ki jo je napravila divjad. V ta namen je bila zadnje dni sklenjena pogodba med zvezno in koroško vlado, ki naj bo temelj za učinkovito reševanje tega problema.

Mladinska košarka

V času od 22. do 30. avgusta 1980 bo v Celju potekalo IX. mladinsko evropsko prvenstvo v košarki, torej v športni panogi, v kateri je Jugoslavija na nedavni olimpiadi v Moskvi osvojila zlato medaljo. Na prvenstvu bo nastopilo dvanajst reprezentanc iz Evrope: v skupini A bodo igrale reprezentance Turčije, Zvezne republike Nemčije, Švedske, Italije, Sovjetske zveze in Jugoslavije, v skupini B pa reprezentance Francije, Češko-slovaške, Bolgarije, Belgije, Izraela in Španije. Predtekmovanja bodo trajala od 22. do 26. avgusta, polfinalni in finalni boji pa bodo od 28. do 30. avgusta. Vse tekme bodo v hali Golovec, in sicer dopoldne (ko bo mogoč brezplačen ogled) ter popoldne in v večernih urah.

Ta pomembna športna prireditelja bo doslej največja v Celju, ki velja za mesto športa. Doslej največji prireditelji v Celju sta bili atletskega značaja – polfinalne in finalne evropske in balkanske atletske igre. Zato Celjani upravičeno pričakujejo, da bodo v času mladinskega evropskega prvenstva v košarki lahko pozdravili v svojem mestu številne prijatelje od blizu in daleč.

stavnikov gospodarstva in javnega življenja iz Avstrije. Glede sejma je izjavil, da ima ta gospodarska prireditelja velik odziv ne samo na evropskem temveč tudi na svetovnem tržišču, in da se mora sejem kot tak zmeraj z nova uveljaviti proti tuji konkurenci.

Na pomen univerze in znanosti za lesno in gozdno gospodarstvo je opozoril celovski župan Guggenberger, ki je v tej zvezi hvalil zasluge cesarice Marije Terezije posebno glede gojenja gozdov. Seveda pa ne bi bilo v smislu sejma, če se bi dotaknil vprašanja, kako so npr. koroški veleposestniki v prejšnjem stoletju tu-

ta proizvedlo več kot lansko leto v istem času, da se je razvila tudi investicijska dejavnost, in da se je privatni konzum še enkrat razširil, vendar pa na račun varčevanja. Opozoril pa je tudi na znake v gospodarstvu zahodnih držav, ki ne obetajo preveč stabilnega gospodarskega razvoja.

Tudi deželni glavar Wagner je v prvi vrsti obravnaval gospodarski položaj, menil je, da se preglednost gospodarskih razvojev zmanjšuje, da se z dneva v dan lahko spreminja položaj in da postaja položaj politikov zaradi tega zmeraj težavnejši. V prvi vrsti pa je poudaril spet naraslo število industrijskih delavcev,

Lep uspeh Avstrije

na „vinski olimpiadi“ v Ljubljani

Tradicionalni mednarodni vinogradniško vinarski sejem „Vino 80“ na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani se bo sicer začel šele čez nekaj tednov, toda priprave za to veliko sejmsko prireditelja so že v polnem teku. Zlasti pa je bilo že opravljeno strokovno ocenjevanje vin, žganih pijač in sadnih sokov, ki jih bodo razstavljalci potem predstavili obiskovalcem sejma.

V tritedenskem delu so morale ocenjevalne komisije, v katerih je sodelovalo 31 strokovnjakov iz 15 držav, preizkusiti in oceniti kar 1279 vzorcev vin iz 22 držav, poleg tega pa še 179 vzorcev žganih pijač iz 19 držav ter 77 vzorcev brezalkoholnih pijač iz štirih držav.

Na področju vina je letos najmočnejše zastopana Avstrija, ki je v ocenitev poslala kar 314 vrst vina. Dosegla pa je tudi največji uspeh: člani mednarodne žirije so avstrijskim pridelovalcem za kakovostna vina poznih trgatav dodelili 125 velikih zlatih kolajn, kar pomeni, da je 40 odstotkov vseh avstrijskih vin prejelo najvišje ocene. Jugoslavija je zastopana z 292 vrstami vina, od katerih jih je 54 (to je 19%) prejelo najvišjo oceno. Z žganimi pijačami je bila najmočnejše zastopana Jugoslavija, ki je imela v oceni 110 od skupno 179 ocenjenih vzorcev. Vendar ocenjevalci tokrat niso podelili niti enega najvišjega priznanja: Zato pa je pri brezalkoholnih pija-

čah od skupno 77 kar 7 vzorcev prejelo priznanje „grand prix“; med najvišje ocenjenimi jih je bilo 6 iz Jugoslavije.

Naslov „šampion 80“ je žirija letos podelila osemkrat. Med najbolj ocenjenimi vini so bili Bizeljčan beli 1979 (Slovin DO Bizeljsko, Brežice), Welschriesling Trocken Beerenauslese 1976 (podjetje Gartner iz Illmitza v Avstriji) ter vzorci iz Kalifornije, Portugalske, Velike Britanije, Zahodne Nemčije, Španije in Avstralije. Med najbolj ocenjenimi jugoslovanskimi vini pa je bil tudi Traminac iz leta 1950 (Vinag, Maribor) ki je bil hkrati tudi najstarejši „konkurent“.

Na ljubljanski prireditvi dosežena priznanja so velikega mednarodnega pomena, saj strokovno ocenjevanje pijač v okviru ljubljanskega mednarodnega vinskega sejma velja za mnogočim kot nekakšna „olimpiada“. Ljubljanski vinski sejem ima namreč resnično svetovni obseg tako po udeležbi proizvajalcev iz vsega sveta kakor tudi glede ocenjevanja, pri katerem sodelujejo najbolj priznani mednarodni strokovnjaki.

Ko bo mednarodni vinski sejem v Ljubljani v nekaj tednih odprl vrata, bodo obiskovalci na Gospodarskem razstavišču spet lahko poskušali najboljša vina iz vsega sveta, ob tem pa uživali tudi še druge specialitete, ki jih bo nudila gostoljubna Ljubljana.

Iz nedavno objavljenega poročila koroške sindikalne zveze za preteklo leto smo izbrali nekaj podatkov, ki so informativni za vsakogar, ki zasleduje gospodarski razvoj ter položaj delavcev, posebno še pripadnikov slovenske manjšine.

● Število sindikalno organiziranih delavcev se je zvišalo v letu 1978 na rekordno število 94.070. Stopnja organiziranosti se je povišala. Leta 1971 je bilo na Koroškem organiziranih 53,5% zaposlenih; do leta 1977 pa je odstotek organiziranih dosegel porast za 2,5% na skupno 56%. Deželni sekretar sindikalne zveze ugotavlja, da je prirastek članov s tem sorazmerno hitrejši rasel kot število zaposlenih.

● V zvezi z investicijsko politiko ugotavljajo, da bodo dolgoročno rasle v podjetjih investicije za racionalizacijo v primerjavi z investicijami za povečanje delovnih mest. To pomeni, da bo postala preskrba

K poročilu Koroške sindikalne zveze za leto 1979:

Ali upošteva sindikalna zveza potrebe slovenske manjšine

Poročilo sindikalne zveze (ÖGB) za leto 1979

novih delovnih mest še bolj težka. Zato zahteva sindikalna zveza, da je treba v bodoče davčno pospeševanje podjetij napraviti odvisno od tega, koliko novih delovnih mest podjetje dejansko ustvari.

● Velikega pomena za delojemalce so vprašanja, ki nastajajo v zvezi z večjačo se mobilizacijo. Spreminjanje gospodarske strukture zahteva od zaposlenih vedno hitrejšo prilagajanje novim poklicnim razmeram, ampak tudi menjavanja delovnega mesta in s tem lokalno mobilnost. Sindikalna zveza navaja, da se vozi 42 odstotkov koroških delojemalcev z avtomobilom na delo, 13% z mopedom oz. z motornim vozilom. Le 24% delavcev se vozi z avtobusom in vlakom. Iz neke novejše raziskave delavske zbornice pa je razvidno, da bi bila več kot polovica delojemalcev pripravljena, se voziti z javnimi sredstvi, če bi to bilo časovno in finančno zanje bolj ugodno. Pod sedanjimi pogoji pa število tistih, ki se vozijo z avtobusom in vlakom, še dalje pada, kar pa v deželnem merilu močno viša porabo energije.

● Za tiste, ki morajo menjati svoje poklice, je zanimivo, da je Koroški inštitut za pospeševanje poklicev ustanovil v Beljaku moderno izobraževalno središče. To institucijo izobraževanja odraslih je podprlo tudi socialno ministrstvo, koroška deželna vlada, mesto Beljak in koroška delavska zbornica. Gotovo bo to zelo pomembna ustanova, ki bo imela velik vpliv na tiste, ki se bodo v njej šolali. Zato se moramo upravičeno spraševati v kolikor ta ustanova v posebni meri upošteva potrebe slovenske manjšine, saj ni neznano, da je od teh socialnih procesov v veliki meri prizadeta slovenska narodnostna manjšina in da etnična identiteta trpi pod tem, ker se je v teh procesih modernega življenja ne upošteva. Izobraževalni center podpira med drugim deželna vlada in če bi hotela, bi gotovo našla poti kako ustrezno upoštevati jezikovne, psihološke in zgodovinske posebnosti tudi pri dodatnem izobraževanju prebivalstva, ki prihaja iz dvojezičnega področja.

V tej zvezi se je treba spomniti samo na dejstvo, da prihaja vsak dan nad 10.000 ljudi iz območja dvojezičnega prebivalstva v mesta, ki so izključno nemška. Naloga sindikalne zveze v odnosu do slovenske manjšine po našem ne sme obstojati v tem, da podpira trostranski sporazum, ki je usmerjen proti manjšini, temveč, da se aktivno bavi tudi s tistimi problemi, ki nastajajo v zvezi s preslojevanjem ter vsemi oblikami mobilnosti in jih skuša rešiti v prid prizadetih, s tem pa v prid vseh delojemalcev.

Aktivnost oktobrskega tabora

Pred nami je takozvani „60. jubilej“ 10. oktobra na Koroškem, jubileja, ki tudi tokrat ne bo prinesel pomiritev v deželi, konkretno, ne bo prispeval k temu, da bi koroški Slovenci v obeh večinskih narodnih postali enakovredni sodeželani. Situacija je taka kot je bilo ob vseh podobnih jubilejih, namreč stopnjevanja nacionalne mržnje, torej protislovenskega vzdušja. In vse to z „žegnom“ uradne Koroške, kar nikakor ne daje upanja, da bi ta stran kdaj skušala spremeniti svoje stališče do take manjšinske politike.

Vendar je tu še gibanje oktobrskega tabora, ki se trudi, da bi vzdušje na Koroškem postalo boljše. Prav v letu „jubileja“ je to gibanje okrepilo svojo dejavnost. Te dni je pričelo s podpisno akcijo, v kateri pripadnike večinskega naroda poziva, da s svojim podpisom zahtevajo izpolnitev člena sedem državnih pogodb. Pri tem gre za enakopravnost pripadnikov slovenske narodne skupnosti ter za dosledno dvojezičnost na vseh uradnih, javnih ustanovah in topografskih oznakah.

Oktobrski tabor ob tej priložnosti daje tudi obširno informacijo o potrebi po izpolnitvi dolžnosti države napram slovenski manjšini, ki ima v členu sedem zapisane pravi-

ce o svojem obstoju in da jo država podpira v njenem kulturnem, gospodarskem in narodnostnem razvoju. To so le nekateri navedenih argumentov, ki jih oktobrski tabor navaja v svojih tiskovinah, navedenih na nemško govoreče sodeželane in da je dosledna izpolnitev zakonskih določil napram manjšini edini garant za mirno sožitje v deželi.

Oktobrski tabor pa letos prav tako temeljito pripravlja svojo prireditelja ob desetem oktobru, ki bo tako kot prejšnja leta pomenila korak v to smer, da prebivalce dežele informira o resničnih dogodkih okoli tega jubileja, ki ga nasporniki vseh šest desetletij uporabljajo za protislovenske gonje in podpihovanje nacionalizma.

Vsaka akcija pa je kljub idealizmu, ki ga odgovorni okoli oktobrske arene vlagajo v svojo dejavnost, povezana z velikimi stroški. Zato pripravimo, da jih tako moralno kot gmotno podpremo, da bodo njihove akcije tembolj učinkovite in bodo lahko dejansko doprinesle k pomiritvi v deželi in mirnemu sožitju obeh narodov v deželi. Vsi, ki želijo podpreti dejavnost oktobrskega tabora svoje finančne prispevke lahko nakažejo na konto št. 3047 pri celovski Po-sojilnici.

Koroški plebiscit v očeh zgodovinarjev

Pred nedavnim smo poročali, da bo Inštitut za zgodovino univerze za izobraževalne vede v Celovcu v času od 25. do 27. septembra letos priredil mednarodni simpozij o koroškem plebiscitu leta 1920. Prireditelj bo potekala pod okvirom glavnih tem „Državne meje — narodnostne meje — Pravica do samoodločbe“ in „Problemi narodno-politične preureditve Evrope 1918-1920 na primeru nemško-slovenskega naseljenega območja Koroške“. Prireditelj je medtem že razposlal vabila s sporedom ter imeni predavateljev.

no statistiko 1880—1934 (dr. Emil Brix — Institut für Österreichkunde Dunaj), Ljudska glasovanja v Avstriji po 1918 izven Koroške (dr. Gottfried Köfner — Mednarodni raziskovalni center Salzburg).

Sobota 27. sept. bo v znamenju bilanc. Tako bo prvi skupni naslov „Bilanca politike“, pod predsedstvom univ. prof. dr. Georga Plaschka z dunajske Univerze, referenti pa bodo obravnavali sledeče teme: Razmere političnih sil na Koroškem in politične stranke v svojem zadržanju do koroških Slovencev po 1920 (univ. doc. dr. H. Haas — Univerza Salzburg), Nemška narodnostna politika na Koroškem po plebiscitu (univ. prof. as. dr. Karl Stuhlpfarrer — Univerza Dunaj) in Vplivi Abwehrkampfa in plebiscita na avstrijsko-jugoslovanske odnose od leta 1920 (univ. doc. dr. Manfred Rauchensteiner — Heeresgeschichtliches Museum Dunaj). Drugi skupni temi pod naslovom „Bilanca raziskovanja“ bo predsedoval univ. prof. dr. Helmut Rumpel z Univerze za izobraževalne vede Celovec, predavanja pa bodo imela naslove: Koroški plebiscit v luči novejšega raziskovanja (univ. Prof. dr. Bogo Grafenauer — Univerza Ljubljana in Koroška 1918—1920: bilanca znanstvene diskusije med dvema jubilejema 1970/1980 (dr. Alfred Ogris — Koroški deželni arhiv Celovec).

Po vseh predavanjih so predvidene tudi diskusije, vsa predavanja bodo simultano prevajana v slovenski oziroma nemški jezik. Vse prireditve se bodo odvijale v predavalnici 1 univerzitetnega poslojpa.

V okviru simpozija bo tudi kulturna prireditelj na kateri bosta Slovenska prosvetna zveza in Kršćanska kulturna zveza v Kulturnem domu na Radišah (petek 26. 9. 80 ob 20. uri) prikazali del kulturnega ustvarjanja koroških Slovencev.

Predviden je bil tudi izlet na Štalenško goro-Magdalensberg (27. 9. 1980).

Deželna uprava in medzavezniška komisija med premirjem (dr. Claudi Fräss-Ehrfeld — Celovec), Zadržanje beograjske vlade in jugoslovanske mirovne delegacije do koroškega vprašanja 1919/20 (univ. prof. dr. Andrej Mitrovič — Univerza Beograd), Jugoslavija in Avstrija kot faktorja italijanske zunanje politike (univ. as. Wolfgang Altgeld — Univerza Passau). Drugemu ciklu predavanj, pod skupnim naslovom „Avstrijski aspekt“ bo predsedoval univ. prof. dr. Gerhard

Slovensko prosvetno društvo
„Danica“ v Senti vidu v Podjuni
vabi na

KULTURNI VEČER

v soboto 16. avgusta 1980 s
pričetkom ob 20.30 uri v Kulturnem domu v Senti primozu.

Sodelujejo: mešani pevski zbor
SPD „Danica“, mešani oktet SPD
„Danica“, trio „Korotan“ s
pevcami SPD „Danica“, duo Polzer in
foklorna skupina SPD „Zarja“ iz
Železne Kaple.

Botz z Univerze Linz, obravnavane pa bodo teme: Pomen avstrijsko-slovenskega mejnega konflikta za dunajsko vlado 1918-20 (univ. as. dr. Arnold Suppan — Univerza Dunaj), Gospodarski in socialni položaj koroških Slovencev in njihov vpliv na ljudsko glasovanje (univ. as. dr. Andreas Moritsch — Univerza Dunaj), Propaganda časopisa „Freie Stimme“ za volitev za Koroško ljudsko glasovanje (univ. prof. dr. Vasilij Melik — Univerza Ljubljana), Koroški plebiscit leta 1920 v kontekstu z avstrijsko narodnost-

II. Srečanje pisateljev manjšinskih narodov na Obirskem

Zaradi izredno dobrega odziva tako s strani udeležbe kot v domači in širši javnosti, so se organizatorji prvega srečanja pisateljev manjšinskih narodov odločili, da tudi letos organizirajo tako srečanje na Obirskem. Prireditelji bodo tudi tokrat krajevno Slovensko prosvetno društvo „Obir“ na Obirskem, Slovenski in koroški PEN klub ter Slovenska prosvetna zveza, slednja tudi kot koordinator celotnega srečanja.

Če je lansko pisateljsko srečanje na Obirskem v glavnem bila nekakšna „inventura“ situacije pisatelja manjšinskega naroda in njegovega položaja kot posrednika med dvema ali več kulturami ter problemi njegove umetnosti v širši kulturni prostor, bo letos srečanje že potekalo v znamenju književnosti Lužičkih Srbov v Vzhodni Nemčiji. Letošnji posvet bo torej povsem usmerjen v književnost ene same manjšinske narodne skupnosti. To je povsem v skladu z zaključki lanskega srečanja na Obirskem, kjer so seveda najprej — ker so se pisatelji manjšinskih narodov našli prvič — morali pregledati situacijo pisatelja zastopanih manjšin.

Tokrat pa je situacija taka, da je treba posvetiti vsaj glavni čas srečanja eni sami narodni skupnosti, saj je situacija za vsakega posebej aktualna in polna vprašanj, ki so zanimiva za slehernega besednega ustvarjalca manjšinskega naroda.

In če se bodo tokrat pogovarjali o književnosti Lužičkih Srbov in bo o književnosti le-teh spregovoril tamniški pisatelj Jurij Koch, bo to prav gotovo zanimivo primerjati s položajem koroškega vidika, torej pisatelja slovenske narodne skupnosti.

Prepričani smo, da iznašanja Jurija Kocha ne bodo zanimiva le za pisatelje, ampak bodo gotovo zanimiva tudi za vse tiste, ki se zanimajo za kulturno življenje neke manjšine. Zato priporočamo, da se srečanja oz. predavanja gosta iz Vzhodne Nemčije udeležijo tudi rojaki z Obirskega, bližnje in daljše okolice.

Srečanje pisateljev narodnostnih manjšin na Obirskem bo tudi tokrat povezano s kulturnim sporedom, pri katerem bodo sodelovali Obirski ženski oktet in pisatelji udeleženci z branjem iz svojih del. Srečanje na Obirskem se bo odvijalo v času od 29. do 31. avgusta letos.

Operni pevec Ladko Korošec šestdesetletnik

Kdo ne pozna Ladka Korošca, znanega opernega pevca — basista, ki je te dni praznoval svoj 60. življenjski jubilej? Pozna ga vsakdo, ki pozna kulturni utrip slovenske opere v Ljubljani, saj je Ladko Korošec kot prvak te ustanove nešteto gostoval tudi pri nas na Koroškem. Prav zaradi njegovega čudovitega basa in njegove izvrstne igre smo polnili celovško gledališče, posebno, kadar je tu gostoval v vlogi komične opere, kot je na primer Prodana nevesta.

Ladko Korošec je s svojim idealizmom in neusahljivo ljubeznijo do svojega naroda prispeval ogromen delež k razvoju opere SNG in njeni mednarodni uveljavitvi. Pravtako pa je Ladko Korošec sam kot operni pevec znan v mednarodni areni operne glasbe in je s svojimi številnimi gostovanji v svetu žel odlične uspehe. Naj tu naglasimo, da je Ladko Korošec povsod, kjer je nastopal pel v svojem materinem jeziku, kar mu daje še poseben pečat slovenskega rodoljuba. Svoj največji uspeh je Ladko Korošec dosegel v solističnih vlogah, upodobitvah Don Bartola, Don Basquala, Dulcamara, Figara, Leporella, Varlaama, Čerevika in seveda Kecalca.

Čeprav se je Ladko Korošec pred leti poslovil kot član ansambla opere SNG, zdaj še vedno nastopa na številnih koncertih, zlasti pa sodeluje kot gost mariborske Opere.

Številnim čestitkam, ki jih je Ladko Korošec prejel ob svojem življenjskem jubileju, se pridružujemo tudi koroški Slovenci z željo, da bi s svojim čudovitim basom prišel še kdaj tudi v goste med slovenske rojake ob Zili in Dravi.

v slovenskih delih habsburške monarhije, kako pomemben je etnični kriterij pri določanju osnovnih enot učinkovite ekonomske integracije. Pri tem izhaja iz predpostavke, da je pod določenimi pogoji za gospodarski razvoj dežele (= dvig regionalnega produkta) predvsem odločilna kvaliteta oz. kvantitativna sprememba človeških virov (vir v smislu produktivne sile). Na razvoj človeških virov pa vplivajo razne usta-

zahtevam višjih slojev,“ pravi avtor, s tem pa „je Prešeren izpodbijal tla predsodku, po katerem naj bi bila slovenščina kot orodje umetniškega izražanja nemščini nedorasla.“ Hkrati ta prispevek obravnava „slovenski informacijski sistem“ kot družbeno investicijo.

Z isto tematiko se bavi esej „Ekonomika dinamike naravnih jezikov“ v drugem delu. Pri tem gre — preprosto rečeno — za sledeči

spevkov so nastali ob rastoči splošni zavesti, da obstajajo nekatere nezaželene posledice rasti blagovne produkcije za človekovo okolje in zavesti o negativnih vidikih hierarhičnih družbenih oblik. V prispevku „Meddržavna industrijska cona — teoretski in aplikativni vidiki“ avtor poudarja, da vprašanja cone ni moč obravnavati ločeno od naporov za vsestransko reševanje problemov, ki zadevajo slovensko manjšino v Italiji.

Tretji del knjige se začneja z dvema prispevkoma, ki ju je avtor podal na mednarodni konferenci o manjšinah v Trstu julija 1974. V prvem prispevku „Gospodarsko-politične implikacije izobrazbene strukture tržaških Slovencev“ nakazuje, kako dominantna nacija lahko z restriktivno jezikovno politiko omejuje navzočnost manjšine v nekaterih ključnih družbenih dejavnostih; v prispevku „Zamejska problematika z evropskega vidika“ pa je sklepno poročilo o delu v socialno-ekonomski komisiji tržaške konference. Ostali eseji se bavijo s krizo informacije ob dvigu slovenskega zdomstva ter z raznimi vprašanji slovenstva in slovenske jezikovne skupine v ZDA.

Za zaključek se lahko pridružim stavku na platnicah knjige, da je to tehtno, aktualno delo, ki spodbuja k diskusiji in ki sodi v roke slehernega razmišljajočega Slovenca, še posebej pa družboslovcev. Predvsem za nas v koroško-slovenskem okviru je moč najti nove misli v eseju o ekonomiki dinamike naravnih jezikov, ki bi bile potrebne kritične diskusije. (SF)

Slovenski družbeni razvoj

nove, predvsem šolski sistem. Če so te ustanove jezikovno usklajene s prebivalstvom regije, tj. da uporabljajo jezik prebivalstva, to učinkuje pozitivno na razvoj človeških virov in s tem na gospodarski razvoj dežele. S primerjavo podatkov iz leta 1910 za Kranjsko, Trst, Goriško, Istro, Štajersko in Koroško potrjuje veljavnost te teze.

Drugi prispevek — „Prešernov družbeni pomen“ — obravnava oblikovanje slovenske družbene zavesti iz ljudske v narodno, iz narodne pa v nacionalno. Pri tem poudarja pomen slovenskega jezikovnega kulturnega blaga, predvsem leposlovnega, za uveljavitev slovenščine kot splošno uporabljane jezika meščanske družbe. „Šele Prešeren je ustvaril pesniški opus, ki je ustrezal

problem: če nek jezikovni sistem ne obsega vseh področij ekonomskega in družbenega življenja (določena področja so pridržana tujemu jeziku), potem obstajata za člane podrejenega družbenega sistema dve alternativni: ali se naučijo tujega jezika ali pa razvijejo svoj lastni informacijski sistem do višje stopnje. Zadnji poskus naleti pogosto na odpor dominantne jezikovne skupnosti.

Ostali prispevki v drugem delu knjige obravnavajo gospodarsko reformo leta 1965 v Sloveniji in Jugoslaviji, razvoj gospodarskih organizacij, regionalno razporeditev rasti zaposlenih, problematiko osvoboditve žensk ter vprašanje suverenosti in odtujevanja v sodobni stvarnosti. Nekateri izmed teh pri-

že pred daljšim časom je pri založbi Prometej v New Orleansu (ZDA) izšla knjiga z naslovom „Slovenski družbeni razvoj“. Njen avtor je Toussaint Hočevar, slovenski rojak, ki deluje kot profesor ekonomije na državni univerzi New Orleans. Na teoretičnem področju se je bavil z ekonomiko menjave za obmejna ozemlja in ekonomiko naravnih jezikov. Nadalje je pisal o sodobnem gospodarstvu v Sloveniji, o zgodovini slovenskih naseljencev v ZDA, bavil pa se je tudi z zgodovino ekonomske misli in z dosežki slovenske gospodarske historiografije za novejšo obdobje.

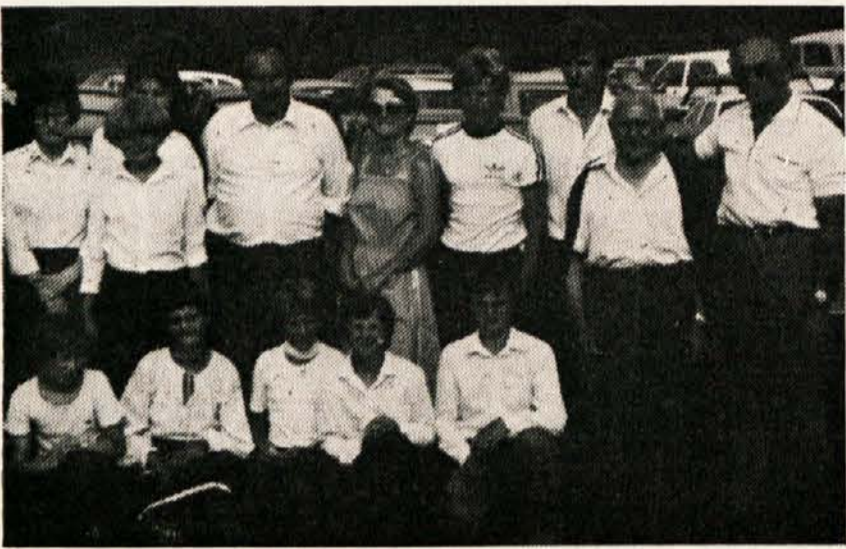
Pričujoča knjiga je izbor razprav iz let 1964 do 1978, ki so bile deloma objavljene že na drugih mestih, deloma tudi v slovenščini. S tem izborom se avtor skuša spoprijeti z nekaterimi vprašanji slovenske družbene problematike. Knjiga ima tri dele: prvi se bavi z gospodarskim razvojem („Pot k naciji“), drugi del obravnava nekatere sodobne probleme slovenskega družbenega razvoja v Sloveniji („Sodobna Slovenija“), tretji del pa se dotika vprašanj zamejskih in zdomskih Slovencev („Zamejstvo in zdomstvo“).

Začetne tri zgodovinske razprave obravnavajo širjenje slovenske sfere v neagrane dejavnosti, torej razvoj slovenske etnije oz. slovenske jezikovne skupnosti iz več ali manj enoslojnega (podložniškega) kmečkega ljudstva v družbeno diferenciran narod. V prvem prispevku — „Etničnost in ekonomski razvoj“ — dokazuje avtor na primeru razvoja v drugi polovici 19. stoletja

Srečanje na Kamenici

Manifestacija prijateljstva med Slovenci

Že osem let prireja Kulturno društvo „Ivan Trinko“ iz Čedad v Beneški Sloveniji v Italiji na Kamenici srečanja s sosednjimi narodi. Letošnje 8. srečanje v nedeljo 3. avgusta je bilo kot po navadi kronano z veliko udeležbo in to kljub temu, da so fašistični elementi skušali to prireditev preprečiti. Ne samo da so oskrunili spomenik na Kamenici, zažgali so tudi naprave za organizacijo tega srečanja. Toda kljub temu je bilo na Kamenici tokrat še prijetneje in pristrčneje, saj so Beneški Slovenci, ki se borijo za svoj obstoj, tudi letos navezali novih prijateljev in izpričali svojo trdo voljo, da hočejo živeti boljše in pravičnejše življenje.

Srečanja na Kamenici so se poleg domačinov iz beneških slovenskih dolin udeležili tudi koroški Slovenci v sestavi Slovenskega prosvetnega društva „Vrtača“ iz Slovenjega Plajberka ter številni prosvetaši s Primorske. Številno množico je pozdravil župan občine Srednje Augusto Crisetig, nato pa je spregovorila predsednica Zveze beneških žena Bruna Dorbolo — Strazzolini, ki je bila na zadnjih volitvah izvoljena za občinsko svetovalko v Špetru. V svojem govoru je med drugim ugotovila, da je še pred kratkim časom v Benečiji prevladovalo nezaupanje v svojo identiteto, kot če bi bili Benečani manjvredni. Danes je prebivalstvo Beneške Slovenije to premostilo in si prizadeva za utrditev sodelovanja s sosedi, vendar na enakopravni prireditvi v veliki zmoti. Na račun ni podlagi. Poseben poudarek je

Strazzolinijeva namenila mladim, češ da so mladi samostojen dejavnik v Beneški Sloveniji, ki mislijo s svojo glavo in tako prispevajo k razvoju celotne skupnosti.

Pri maši, s katero se je začelo nedeljsko slavlje je župnik Emil Cenčič v zvezi z oskrunitvijo spomenika in požiga naprav za prireditve dejal, da so tisti, ki so mislili, da bo s tem dejanjem odpadla fašistični mazačev pa je naslovil

Borba za „izsušitev“ betonske pregrade Malta

200 metrov visoka betonska pregrada akumulacijskega jezera Malta ima svoje probleme. Zgrajena je bila v letih 1974 do 1977. Že takoj na začetku pri polnitvi jezera so ugotovili, da ta mogočna pregrada iz betona propuša vodo, kar ne bi smela. Takrat so strokovnjaki rekli, da je to čisto normalen pojav, kar pa očitno ne drži, ker v zadnjem času mrzlično poskušajo z različnimi načini ustavititi to pronicanje, ki je znašalo v eni sekundi 150 litrov vode. Strokovnjaki se poslužujejo treh metod, prihodnje leto pa se bodo lotili še četrte.

Vodo ki skozi razpoke sili iz jezera so najprej poskušali ustavititi z injekcijami cementa, tu je bil zabeležen delni uspeh. Drug način da bi ustavili vodo je bil ta, da so skozi 10 metrov globoke vrtnice prešli pene polyurethana. Polyurethan ima to lastnost, da se ob dotiku z vodo začne peniti in prodre v vsako poro in tako prepreči vdiranje vode. To metodo so preskusili na desni strani betonske pregrade in se je dobro obnesla, tako da s tem načinom nadaljujejo.

Na desni strani betonske pregrade, kjer je pronicanje vode največje pa se poslužujejo postopka zmrzovanja. Skozi 10 metrov dolge vrtnice z visokim pritiskom vbrizgavajo neko kemikalijo (lug), ki doseže minus 32 stopinj. Vse pore, ki prepuščajo vodo zmrznejo in voda ne more več pronicati naprej. S tem postopkom so bistveno zaustavili pronicanje vode skozi ogroženi jez.

Vsi ti načini boja proti pronicanju

ČESTITAMO

Pred nedavnim je bil od deželnega glavarja imenovan za novega direktorja boroveljske poklicne šole naš rojak, doma iz Sel, inž. Ludvik Dovjak. K napredovanju oziroma priznanju mu iz srca čestitamo in želimo, da bi tudi v bodoče s svojo nadarjenostjo in sposobnostjo prenašal svoje znanje na poklicni naraščaj.

seledeče besede: „Prijatelji, v Italiji imamo karabinerje in policijo, sodnike in sodišča, ki so dolžni skrbeti, da spoštujemo italijansko zakonodajo. Če se vam zdi, da je proti italijanski pravici in zapovedi to, kar delamo, ker si prizadevamo za naše pravice in ker želimo živeti v miru in prijateljstvu, imate vso dolžnost, da nas prijavite. Če pa si tega ne upate in veste, da nismo krivi, zakaj nas napadate in pri tem delate ponoči, se skrivate in živite v strahu, da vas ne najdejo?“

V kulturnem sporedu so poleg beneških pevskih zborov, furlanske folklorne skupine iz Passian di Prato in slovenske furlanske folklorne skupine „Raibl“ nastopili tudi naši prosvetaši Slovenskega prosvetnega društva „Vrtača“ iz Slovenjega Plajberka s tamburaškim zborom in solistko Danico Certov, ki je zapela več pesmi ob spremljavi kitare. Našo skupino je vodil namestnik tajnika Slovenske prosvetne zveze, Jože Mečina. On je tudi pozdravil v imenu SPZ zbrano množico, ji predstavil naše koroške akterje in orisal položaj slovenske narodne skupnosti, ki se podobno kot Beneški Slovenci, bori za svoj narodni obstoj.

Po uradnem delu prireditve je bila zabava s plesom ob zvokih Beneških fantov.

Srečanje na Kamenici je bila potrditev zavzetosti Beneških Slovencev za vsestranski razvoj. Izpričana je bila tudi trdna volja po nadaljnjem narodnostnem, kulturnem, družbenem in gospodarskem razvoju njihove dežele — Beneške Slovenije.

vode pa niso dokončna rešitev. Prihodnje leto, v mesecih od marca do maja, ko je akumulacijsko jezero prazno, se bodo lotili četrtega načina, ki je v tem, da bodo fundamnt na katerem je fundiran jez (na vodni strani) z različnimi postopki napravili nepropusten. Ta postopek „izsušitev“ pregrade bo trajal seveda več let. Lahko bi bil izveden tudi prej, vendar v tem primeru so preračunali, da bi samo v enem letu zaradi ukinitve proizvodnje toka imeli 500 milijonov šilingov izgube.

Dosedanja dela stanejo že skoraj 18 milijonov šilingov, dokončna sanacija betonske pregrade pa bo stala predvidoma 100 milijonov šilingov. Iz teh števil lahko jasno razvidimo, zakaj bodo fundamente pregrade „izsuševali“ po etapah.

Več in podrobneje se lahko informirate na celovškem lesnem sejmu, kjer imajo Dravske elektrarne svoj razstaveni prostor.

OBVESTILO

Pisarna Zveze koroških partizanov v Spitalgasse 12 bo začasno odprta vsak ponedeljek in četrtek od 8. do 12. ure, kjer dobite potrebne informacije.

V nujnih primerih se lahko obrnete na pisarno Zveze slovenskih organizacij v Celovcu, Gasometergasse 10

Odbor

Zveze koroških partizanov

KULTURNI VEČER

Prireditelj: SPD „Trta“ v Žitari vasi v petek 15. avgusta ob 20.30 uri v gostilni Rutar v Žitari vasi.

Sodelujejo: mešani in moški zbor ter folklorna skupina SPD „Zarja“ iz Zelezne Kaple in moški zbor SPD „Trta“ iz Žitare vasi

VABILO NA

srečanje v Bistrici na Zilji

z zanimivim sporedom

- V PETEK 22. 8. 1980 — film „Woodstock“. Veliki glasbeni festival v Ameriki! — kinodvorana na Čajni
- V SOBOTO 23. 8. 1980 — ples in zabava z „Dobrač kvintetom“ v kulturnem domu v Bistrici na Zilji
- V NEDELJO 24. 8. 1980 — ob 20. uri pevski večer. Nastopajo: znani pevec z Dunaja, italijanski pevci iz Trbiža (Riparo) ter pevki Silviya in Eda Velik iz Sel.

Srečanje se bo odvijalo ob sodelovanju domačega Slovenskega prosvetnega društva „Zila“ v Bistrici na Zilji.

Prisrčno vabljeni!

50-letnica tržne občine Rožek

V nedeljo je tržna občina Rožek slovesno obhajala 50-letnico svojega obstoja. Hkrati je minulo tudi 10 let rožeškega živalskega parka. Torej kar dva jubileja, ki so jih tržani Rožeka slovesno proslavili. Rožeški župan Herbert Schiller je imel priložnost pozdraviti visoke goste, med njimi deželnega glavarja Leopolda Wagnerja, prezidenta deželnega zbora Josefa Guttenbrunnerja, dekana

rožeške dekanije dr. Janeza Hornböcka, domačega župnika Nika Marktla, številne domačine in tuje goste, ki so na dopustu v naši deželi.

Višek slovesnosti pri takšnih jubilejih je slavnostni sprevid, katerega so se udeležile številne športne in kulturne organizacije oziroma društva, med njimi tudi Kulturno društvo „Peter Markovič“, ki je čutilo potrebo, da ob takem jubileju tudi prispeva svoje, saj je prav takšen jubilej lepa priložnost zlasti tujim gostom prikazati, da je slovenska kulturna dejavnost v tej tržni občini zelo prisotna (petje otroške skupine, mešanega zbora, recitacije).

Deželni glavar Wagner, ki so ga šolarji pozdravili s Prešernovo „Zdravljico“, se je zahvalil z „lepa hvala“. V svojem govoru zbrani množici, je pohvalil takšen način sodelovanja, ki je lep primer, kako se skupno nekaj ustvari, kar služi miru v deželi.

Dopoldne je bila na prostem dvojezična slavnostna maša pod mogočnimi lipami, ki sta jo celebrirala domači župnik Niko Markt in mladi kaplan, domačin iz Rožeka Marjan Schuster. Pela sta slovenski in nemški pevski zbor.

Jubilejno prireditev je popestrila plajberška godba na pihala (Bleiberger Bergkapelle).

Borovlje

V petek 6. avgusta smo spremili k zadnjemu počitku na boroveljsko pokopališče Aleksa Maleja iz Borovlj. Kljub trdemu delu je dosegel lepo starost 85 let. Po poklicu je bil tovarniški delavec in kot tak razredno zaveden, s tem hočem povedati, da se je s ponosom zavedal svojega delavskega stanu. Bil pa je tudi narodno zaveden in dolga leta aktiven član Slovenskega prosvetnega društva „Borovlje“, kjer se je udeleževal v pevskem zboru. Znan je bil kot odličen basist.

Kot smo že omenili njegova življenjska pot ni bila z rožicami postлана. Moral se je težko prebijati skozi življenje. Kljub vsem težavam pa je ostal zvest svojim načelom — prizadevati se za socialno in nacionalno svobodo.

Kako je bil priljubljen, je prepričljivo pokazal njegov pogreb, saj se ga je udeležilo lepo število pogrebcev. Vsi, ki smo ga poznali, ga zelo pogrešamo, saj smo z njim izgubili človeka, kakršnih je le malo posejanih širom naše dežele.

Z začudenjem smo spremljali po-

grebni obred, ki se je odvijal samo v nemškem jeziku, čeprav je bil pokojni zaveden pripadnik svoje narodne skupnosti. Je pač tako, da je danes v mestih že veliko junaštvo zahtevati dvojezični pogrebni obred. Pokojnega Aleksa Maleja bomo ohranili v častnem spominu, ženi in sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

Pripadniki Zveze slovenske mladine tekmovali na Vranskem

Letošnje leto so se povabilu Zveze mladih združnikov iz Slovenije za tekmovalje na Vranskem odzvali trije mladinci iz Koroške — pripadniki Zveze slovenske mladine Celovec.

Koroška ekipa na tej prireditvi — tekmovalje v več disciplinah in sicer v košnji, grabi in še drugih kmečkih delih zastopali kot že omenjeno trije mladinci: Pavle Borovčnik, Marina Pečnik in Jože Parli. Celotna ekipa bi morala šteti 10 udeležencev, ker pa tega števila nismo dosegli (vabilo smo prejeli v zadnjem trenutku), smo tekmovali skupno z ekipo iz Dravograda.

Višek tekmovalja je bila umetnost stare kmečke kuhinje. Vsaka ekipa je morala predstaviti za svoj kraj značilno izvorno kmečko jed, kjer je „kombinirana“ koroška ekipa dosegla 1. mesto.

Skupno je na tekmovalju sodelovalo 25 ekip, od katerih je naša (kombinirana) dosegla 19. mesto (v drugih disciplinah ni šlo tako gladko kot pri kuhi).

Koroška ekipa z avstrijske Koroške je organizatorje pozdravila s transparentom, ki ga je nosila med pohodom. Na njem je bilo zapisano: „Pozdravlja vas borbena mladina Korotana.“

S svojim nastopom in sodelovanjem na tem tradicionalnem srečanju, so naši mladinci prijetno presenetili in bili deležni živahnih ovacij.

Sklenili smo, da bomo v prihodnjem letu tekmovali s svojo samostojno ekipo.

Udeleženec prireditve

Zveza slovenske mladine Pliberk vabi na

IZLET

v Lipico in Škocijanske jame v petek 15. avgusta

Cena 120 šilingov. Prijave in informacije: Slavko Kraut, 9150 Bistrica pri Pliberku 43, telefon (0 42 35) 23 25

OSREDNJA PISARNA V CELOVCU

deluje vsak dan od ponedeljka do petka, od 8. do 17. ure. Posebne uradne ure vsak četrtek od 9. do 12. ure pa so namenjene tistim, ki se želijo o raznih problemih pogovoriti s sekretarjem ZSO,

tov. Feliksom Wieserjem

OKRAJNA PISARNA PLIBERK posluje vsak torek od 9. do 12. ure. V pisarni bodo:

19. 8. 1980
dipl. inž. Franci Einspieler
gospodarska vprašanja

Načelo „Naredite mi deželo nemško“ na Koroškem še vedno aktualno

Ponemčevanje ledinskih in gorskih imen se nadaljuje z nezmanjšano trdovratnostjo. Medtem ko se v popolnoma nemških krajih stara slovenska imena še držijo (Zgornja Koroška, Vzhodna Tirolska), je pa pri nas na južnem Koroškem še vedno tendenca, zbrisati slovenska imena in jih nadomestiti z nemškimi. Kljub nasilnemu ponemčevanju gorskih imen v drugi polovici prejšnjega stoletja, se le-ta niso uveljavila, kar je naša sreča. Slovenski kot nemški planinci se držijo avtohtonih imen in tako se niso uveljavili Zinnenwand za Vrtačo, Erlenberg za Olševo, Kahlkogel za Golico, Frauenkogel za Babo itd.

Danes, kot smo že omenili, je ponemčevanje slovenskih imen spet v polnem teku. Tokrat izvrševalci „prekrščevanja“ niso v toliki meri iz planinskih vrst, temveč iz vrst pripadnikov številnih turističnih ustanov po naših južno-koroških občinah. Njim so slovenska imena trn v peti in tako samovoljno ponemčujejo po znanem načelu, naredite mi deželo nemško. Zastopniki te miselnosti pa so pri tem zelo nespretni, boljše rečeno primitivni, saj ustvarjajo takšne nesmisle, da se čudijo, kako je to sploh mogoče. Pred petimi leti je kot iz jasnega neba presenčilo domačine v Rožu novo ime za vrelc Solnice na Bleščeči planini — **Salzquelle** (Zinner Wanderkarte 32). Pri tem so „iznajditelji“ tega imena kartografi, ki je označena na pobočju Gračnice. Turistom, ki se po navadi strogo držijo zemljevidov, dela ta „Salzquelle“ velike preglatice, ker se upravičeno čudijo kakšen fenomen imamo v Karavankah, kjer izvira slana voda. Do sedaj je to bilo znano samo z območja Hallstatta, kjer včasih privre slana voda na površje. In tako kljub žejni turist trpijo žejo, ker je slana voda neužitna. Naši planinci na Bleščeči sedaj pridno razlagajo turistom, da so bili botri tega imena pač ljudje z omejenim obzorjem

in da je voda izredno dobra za piti. Druga takšna topografska „cvelka“ se je spočela v kolmirški občini. Ne-

Slovensko planinsko društvo Celovec vabi na

POLETNO SMUČANJE NA LEDINAH (Kamniške Alpe)

v petek 15. avgusta 1980
Zbirališče in odhod ob 7. uri z
Jezerkega vrha (Seebergsattel)
na avstrijski strani.

Na snežišču oz. ledeniku (najvzhodnejši v Alpah) nad planinsko postojanko „Na Ledinah“ obratuje vsak dan vlečnica od 8. do 17. ure. Dnevna karta stane samo 50 ND.

Prijatelji poletne smuke in planinci-pešci prisrčno vabljeni!

katere je bodlo v oči ime naselja Talir. Ker pa koroški Slovenci v narečju pravimo krožniku talir (kar pa niti ni slovensko), je bilo nujno, da so to novo

Nekaj o blisku

Sedaj v tej poletni vročini, ko so nevihte z bliski na dnevnem redu, smatramo za potrebno, da nekaj več zveemo o blisku, to je o nastanku in kako se varujemo pred njim, če nas zaloti zunaj na prostem.

Blisk, ki švigne med nevihto čez nebo, je zunanji znak razelektritve med dvema električno različno nabitima oblakoma ali med oblakom in zemeljsko površino. Ko zdrvi strela skozi zrak, se ta hipoma razširi, potem pa treščijo zračne mase spet skupaj, kar pride do naših ušes kot grom.

Če nas ujame poletna nevihta v gorah ali kje drugje na planem, ni vseeno, kam se bomo skrili pred nalivom in strelom. Nič novega seveda ni, da pod drevesi ni varno. Kljub temu beremo vsako leto o

žrtvah strele pod drevjem. Gozdarji imajo statistiko, kako pogosto treščijo v posamezne vrste dreves. V smreke in jelke udari 32 odstotkov vseh bliskov, v hraste 20 odst., v topole 15 %, v bore 16 %, v bukke 3 %, v vsa ostala drevesa kakor lipo, jelšo, javor, jablano, hruško in še nekatera drevesa pa skupno 14 odstotkov, tako da pride na vsako posamezno vrsto v tej skupini komaj en odstotek. Moramo pa tudi vedeti, da je od dežja premočeno deblo zelo dober prevodnik elektrike, saj predstavlja tako deblo nekako strelvodno žico.

Nikar torej v neurju pod smreke, jelke ali hraste! Če že ni druge zaščite, naj bo to vsaj bukev ali kako drevo iz zadnje skupine, pod katero se zleknimo na tla.

naselje prekrstili v — Am Teller. Zopet ena zmaga v nemški noči.

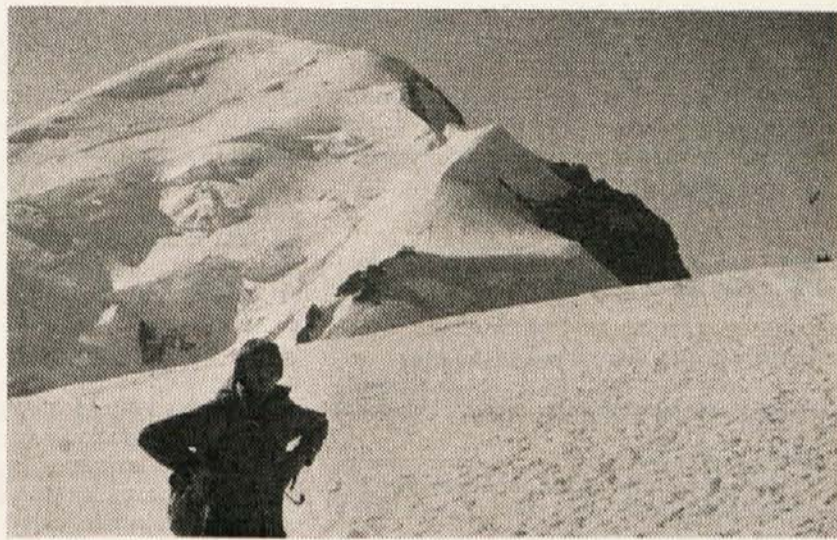
Najbolj smešno in lahko bi rekli tudi žalostno pri tem pa je, da ravno ti elementi iz katerih vrst izhajajo li ponemčevalci čisto resno izjavljajo, da se je treba upreti slovenizaciji.

Da naša avtohtona gorska imena ne bodo prišla v pozabo, jih je treba večkrat osvežiti. To je naš namen in tu ima važno vlogo naša planinska organizacija. Slovensko planinsko društvo Celovec, ki se po svojih močeh zoperstavlja takšnemu brutalnemu načinu ponemčevanja.

Danes se bomo nekoliko zadržali pri gorskih imenih Zingarice (1589 m) in Psinskega vrha (1577 m). Vrhova tvorita samostojno skupino med Ljubeljsko Borovnico in potokom Bistrica oziroma Rutami nad Bistrico v Rožu. Ta gorski masiv, ki spada v severno karavansko vrsto, ločita od južne verige oz. osrednjega masiva Karavank, Plajberški jarek s Podnom in Križnikovo sedlo, 1083 m.

S topografskimi imeni tega masiva bomo začeli na vzhodni strani omenjenega masiva, z Zingarico. Zingarica je raztegnjen gozdnat hrbeč, ki se vleče od Podgore do sedla Vranjica, 1120 m. Med Vranjico in vrhnim grebenom Zigarice je še sedlo imenovano **Albink** ali **Sončna jama**, 1360 m. Prvi grebenski člen od Halbinka proti vzhodu se imenuje Krnica. Najvišji vzpelni na Zingarici pravijo **Na puku** 1589 m. Zadnje vzhodno območje grebena se imenuje **Tomazeva planina**. Na glavno gmoto Zingarice se na jugovzhodu naslanja precej skaloviti **Sopotniški Grintavec**. Proti ljubeljski cesti pada **Suhi graben** (pred Sopotnico ga prečka ljubeljska cesta). Nad Suhim grabnom je **Okrogla peč**. Na ljubeljski cesti med Podljubeljem in Suhim grabnom je območje, ki se imenuje **Defela**. Tu je menda kameni plaz v 14. stoletju zasul celo vas. Skalovitemu pobočju Zingarice med Podljubeljem in Podgoro pravijo **Zlihe**, ozkemu melišču, ki na tem odseku doseže ljubeljsko cesto pa **Hrušica**, **Bukovje**, **Temna jama**, **Haki**, **Lesica**, **Ledina** so imena gozdov na severni in vzhodni strani Zingarice. Na severni strani Zingarice je ravan z imenom **Velika ravnina**. Ime skalnatih formacij na severni strani Zingarice je **Osraneč**. Nad Koženjavro je razgledna peč z imenom **Ojstrovica**, 790 m. Grabni, ki so od vzhoda razporejeni proti severu se imenujejo: **Mejnjak**, **Drča**, **Babnjak**, **Hudi** in **Psinski graben**. Med Vranjico in potokom Bistrica nad Bistrico v Rožu je gorski masiv, ki se imenuje **Psinski vrh**, 1577 m. Severno-vzhodno od Psinskega vrha je vrh, ki ga obdaja planina — **Vršič** 1265 m. Temu vrhu pravijo tudi **Dreieralm**, v zemljiški knjigi pa je bil (morda je še) označen z imenom **Sternfeldalpe**. Neizrazitemu sedlu med Psinskim vrhom in Vrščem pa pravijo **Na hebadu**. Prav tako neizrazito sedlo med Rutami nad Bistrico v Rožu in Slovenjim Plajberkom je že omenjeno **Križnikovo sedlo**. Travnike v zahodnem delu Slovenjega Plajberka od pd. Šaselnja proti Križnikovemu sedlu imenujejo Zvan-

Naša mladinka na Mont Blancu, 4807 m

Certou Marjan iz Slovenjega Plajberka in Schellander Igor iz Bistrice pri Sentjakobu v R., člana mladinskega odseka Slovenskega planinskega društva Celovec, sta se pred dnevi povzpela na najvišjo goro Evrope. Na sliki je 16-letni Igor Schellander, v ozadju z Mont Blancom. Fotografiral je Certou Marjan. Obema mladima gornikoma k temu uspehu iskreno čestitamo, hkrati pa ju prosimo, da svoje gorniške sposobnosti preneseta tudi na druge planince, ki jim bodo za to zelo hvaležni. O poteku vzpona na Mont Blanc bomo poročali prihodnjic.

tič. Od Križnikovega sedla proli zahodu (Rutam) se vleče Avovnikov graben. Pod čelom v Avovnikovem grabnu je mesto ob cesti, do kamor seže melišče izpod Sinskega vrha.

Spet smo navedli nekaj gorskih imen iz območja Zingarice in Psinskega vrha z namenom, da bi pri vas dragi bralci vzbudili zanimanje za imenoslovje gorskih imen, ki so v nevarnosti, da pridejo v pozabo. Domačini iz Plajberka in Roža ter tudi iz drugih krajev ste naprošeni, da nam pomagate pri tem delu. Gotovo poznate še celo vrsto drugih imen iz zgoraj omenjenega območja, ki jih nimamo zapisanih v tem sestavku. Morda se vam našeta imena zdijo napačna? Vse to nas zanima in je v interesu naše narodne skupnosti, kateri hočejo vzeti še poslednje kar ji je ostalo — avtohtona slovenska imena. Z vprašanji in pripombami se obrnite na Slovensko planinsko društvo, 9020 Celovec, Gasometergasse 10.

Seveda nima nihče kaj proti temu, če se slovenska imena prevedejo v nemščino, vendar je v tem primeru na mestu, da se zapiše oba imena, kot se to prakticira na gorskih vrhovih, ki so na avstrijsko-jugoslovanski državni meji. Za večkrat smo kritično omenili, da na Koroškem, v edini zvezni deželi v Avstriji, nimamo nomenklature komisije, preko katere bi tudi zastopniki manjšine skupno z večino odločali o krajevnih oz. gorskih imenih. Da te komisije na Koroškem ni, ni težko uganiti, zakaj je to tako. Nujno bi bilo, da obe osrednji organizaciji nekaj storita proti samopašnosti večno večerajšnjih elementov in da zahtevata ustanovitev nomenklature komisije, s katero upamo, da bi zavrla nadaljnjo brutalno germanizacijo avtohtonih slovenskih imen.

PL

Jakob Školič - 65-letnik

Pred nedavnim je loški župnik Jakob Školič obhajal 65-letni življenjski jubilej. Njegova fara nad slikovitim Baškim jezerom in pod mogočno Jepo, je pokrajinsko ena najlepših na Koroškem. V 43 letih službovanja v tej fari je mnogo ustvaril zlasti na področju sanacije cerkva v Ločah, v Bačah, v Pogor-

ČESTITAMO

Dr. Miran Zwitter in Mirjam Schlemitz sta se v soboto civilno poročila v Kostanjevici na Krki, cerkveno poročno slavje pa bosta imela danes v farni cerkvi v Kapli ob Dravi. Nevesta Mirjam, absolventka slovenske gimnazije v Celovcu, izhaja iz znane Šlemčeve družine v Kapli ob Dravi, ženin Miran pa je sin poslednjega predsednika ZSZ v Celovcu dr. Mirta Zwittera. Mladoporočencema na njuni skupni življenjski poti želimo mnogo družinske sreče. Čestitkam se pridružuje tudi uredništvo našega lista.

jah in v Sp. Rutah. Tesno je povezan s svojimi farani in zato tudi zelo priljubljen in spoštovan, tako med slovenskim kot nemškogovorečim prebivalstvom.

Župniku Školiču k njegovemu prazniku iskreno čestitamo z željo, da bi bil zdrav in srečen in še dolgo let med nami.

Valentin Polanšek

44

BRATOVSKA JESEN

I. del

Sonce se je bližalo poldnevu ...

Še uro ni tega, odkar je kurir Jelovnik čisto iz sebe. Opazoval je sledeče: Tako okoli desete ure je bilo, pa ti pride k hiši neki pomendran tuj moški, vihrav starojugoslovanski klobuk na glavi, neke vrste površnik na sebi in bolj prazen nahrbtnik, pa palico v roki, kakor da gre rajsko brezskrbno na jesenski sprehod. Stražar ga spusti k Domnu. Dalj časa se zadržuje v hiši nekje. Potem pa se „jesenski sprehajalec“ spet pojavi pred hišo, ogleduje se, kakor da se zanima za vse drugo, samo za lepo jesensko naravo ne. Nihče ga ne zadržuje.

To je bilo Jelovniku preveč. Takoj stopi h komandirju Domnu in pove svoje pomisleke.

„Bodi čisto brez skrbi. To je neki Jassnigg. Poznam ga že dolgo, on pozna tudi moje ljudi tam proti Podgori!“

„Kaj pa hodi tu okoli?“

„Prinesel mi je pošto. Susi-Pavla bo menda nocoj prišla ...“

„Tovariš komandir, bodimo previdni, meni nekaj šepeta, da je zlodej blizu!“

Jelovnik je bil prekaljen borec. Bil je nekoč tudi tenrensko povezan s pogumno Ruško četo tik pod nosom Maribora, poznal je legendarnega Šarha, tistega „Pohorskega carja“, poznal je ljudi, ki so 8. januarja lani heroj-

ske žrtvovali svoje življenje v Pohorskem bataljonu. Jelovnik se je prebil skozi marsikatero neizgledno zagato. Bil je skrajno previden. Zato mu ni dalo miru. Tudi komandirjeve besede ga niso pomirile.

Ko je stal zunaj hiše, je iskal, kam je zginit tisti Jassnigg. Vprašal je druge. Nihče ni prav vedel, kam se je djal. Kakšna zmeda? Susi-Pavla in ta dedec? Jelovnika je grizlo in je čakal napeto. Sonce se je bližalo poldnevu ...

Motnjakova skupina policistov, žandarjev in landvahovcev se je že zgodaj zjutraj previdno približala Gorčevi kmetiji. Okoli poslopja so močno zastražili. Oboroženi veljak je pomignil Bernweinu in žandarjem, da so vstopili. Zbegani domačini so se tresli. Bali so se Motnjaka bolj kot stikajočih gestapovcev.

Kako se je zadržal nad gospodinjo, ko je zanikala njegovo vprašanje: „Kje imate bandite skrite?“

Hišo so pregledali in vtaknili nos še v druga poslopja. Med potjo do Prikriznika je pred mladimi policisti hvalisal svojega prijatelja sodnika, češ, kake velikanske zasluge ima vso dobo od razsula cesarske Avstrije v mestu in okolici za nemško stvar!

„Kdaj so bili banditi pri vas?“ je Motnjak revsknil, ko je stal ves mogočen in oborožen sredi Prikriznikove izbe. Domači so se ga bali in vseeno spretno lagali. Zopet so vse preiskali. Nasršena drhal je šla dalje.

Grede se je Motnjak dušil nad zločinskimi aristokrati, ki so imeli prste vmes pri atentatu na firerja letos 20. julija. Poveljeval pa je nacistično uradnico, ki je izdala nadžupana mesta Leipzig, ki ga je ljudsko sodišče obsodilo začetek septembra na smrt.

V Čepovo hišo je spet Motnjak prvi vstopil in zarjovel: „Koliko banditov je bilo zadnjič tukaj?“ Ženska je jecljala od strahu in nevednosti. Veljak je z očmi zaukazal,

da se naj vse preišče. Povsod pa je vpregal Bernweina, da je tolmačil in po svoje nastavljal ljudem nevarna vprašanja. Zdaj se je počasi sam zase jezil nad gestapovci, ki so se tako obetajoče hvalisali s svojimi mrežami okoli mesta.

Pred Rjakovo kmetijo se je pojavilo vse polno uniformirancev. Spet je Motnjak vstopil z določenimi oboroženci. Naduto se je kretal in njegovi spremljevalci so držali orožje napeto v rokah.

„Veš kaj o banditih?“ je počakal kot zver pred naskokom.

„Danes jih ni tukaj!“ pride prostodušen odgovor.

Prvi odgovor. Dedec je bil premamljen. Naskakal je Rjaka, da je kmetič lezel vase. Še bolj na drobno so pregledali vsa poslopja. Motnjak je grozil. Oboroženci so imeli zelene oči.

Ta dan se je Ivan javil za kuharja. Kuhal je seveda rad. Pa znal je tudi. Kuhanje je bilo področje, kjer je največkrat žel priznanje od vseh, ki so bili krog njega.

Kakšno je bilo že večkrat s to kuhno! Nekoč je kuhal prav v bližini nemškega bunkerja, da so že policisti ali landvahovci vonjali, kar je pripuhtelo iz Ivanovega kotla. Tedaj ga četni komisar sicer ni pohvalil. Ker pa Švabi le niso napadli in so borci v miru pojedli, se tudi komisar ni več hudoval. Danes pa je Ivan šef Opoldnikove kmetije. Že ponoči je dozorel v njegov glavi načrt za današnji partizanski jedilnik na TV 32: Krompirjev močnik in češpljeva čežana bo! Vse to je pravkar porodila draga porodnica narava! je potrepljal tatici po rami. Ne bo prehude škode, če si privoščimo kar najmlajšega krompirčka in samo tistih češpljev, ki so res že zrele.

Ivan je gospodinjlil in najraje bi videl, da bi bil v kuhinji sam. A to ni šlo. Spoprijaznil se je s tem, da stalno

Pred otrokom govorimo odkrito, tako kot tudi mislimo. Kadar pa so zraven drugi ljudje, se včasih pretvarjamo. Kako neskončno mučno je, če zazveni nenadoma, v najbolj neprikladnem trenutku, iz otroških ust tista resnica, ki jo želimo skriti. Kaj storiti?

Pozno nedeljsko dopoldne je, družina sedi za mizo in zajtrkuje. Casa je na pretek, ona in

Resnice iz otroških ust

on se pogovarjata o vseh mogočih stvarih, tudi o sorodnikih, marsikatero kritično besedo izrečeta, otrok pa poslušaj in molči. Nenadoma pozvonijo pri vratih.

Otrok teče odpret, in še preden ga lahko starši utišajo, zdrdra: „O, teta, ravnokar smo se pogovarjali o tebi. Oče pravi, da si strašno skopa in da sedi na denarju.“

Otroci niso tako majhni in tako neumni, da si ne bi zapomnili pogovorov, ki jih slišijo. Ker jih učimo, naj vedno govorijo resnico, se jim ne zdi nič slabega, če tisto, kar so slišali, tudi ponovijo. Na primer v avtobusu.

Neka mati se je peljala s hčerko v avtobusu. Dopoldne ni bila na delu, telefonirala je, da jo boli glava, v resnici pa je imela neke nujne opravke. V avtobusu je nato srečala sodelavca, ki jo je sočutno povprašal, kako je z glavobolom. Hčerka pa: „Mama, saj te ni bolela glava. Obiske smo imeli, ali ne, zato si ostala doma?“

Doma smo odkriti, z ljudmi, ki jih srečujemo zunaj doma, pa včasih tudi ne. Drobne laži, s katerimi delamo življenje prijetnejše in bolj gladko, nam gredo kar same z jezika. Majhni otroci pa razločka med vljudnostno lažjo in grdo lažjo ne poznajo, zanje je edino čista resnica prava resnica.

Staršem je zaradi resnic, ki jih izrečejo otroci, pogosto mučno. Ne vedo, kako bi premostili zadrego. Najbolj narobe je, če otroka oštejejo in kaznujejo. S tem postane vse le še bolj mučno. Še najbolje je, da poskusijo kar se da spretno prebroditi krizo.

Teti, ki je prišla na obisk in je zvedela, kaj misli o njej oče, lahko povemo, da ima on te in te težave pa je zato tako živčen, da včasih sam ne ve, kaj reče. Ali pa ji pojasnimo, zakaj se nam zdi tako skopa. Vsekakor se ji opravičimo. Popraviti ni več mogoče ničesar, zadrega je huda, zamera pogosto velika. Zato je priporočljivo, da odrasli pazijo, kaj govorijo, kadar so zraven otroci.

Najbolj narobe ravnaajo starši, ki se prisiljeno nasmehejo in rečejo: Nikar ne poslušajte otroka, tako majhen je, da se pogosto še polula v posteljo. S tem otroka osramotimo pred družbo. Pokažemo mu, da nam ni enakovredni. Otrok bo v prihodnje podobno izločil starše iz svojega življenja. Odtujil se jim bo.

Otroku zbudimo občutek pomembnosti. Pokažemo mu, da ga jemljemo resno, posvetimo mu enako mero pozornosti kot odraslim ljudem. Potem si ne bo prizadeval, da bi s kako neprimerno pripombo pritegnil pozornost nase.

Kolikor mogoče se izogibamo laži. Otroke prizadene, če opazijo, da so starši neodkriti. Nalaga izrečeno resnico, da s tem prisilijo starše k poštenosti.

Če bomo ravnali z otrokom kot z odraslim

Če se otrok opari

Če se otrok opeče z vrelo tekočino (opari) ali kako drugače opeče po rokah in ramah, kar je pogosto, tudi po trupu in nogah, je najbolj učinkovita prva pomoč hladiti mu oparino oziroma opekline s hladno, po možnosti tekočo vodo. Torej če se otrok opeče ali opari, ne izgublajmo časa, ki je pri tem dragocen, ampak mu opekline nemudoma, takoj hladimo s tekočo hladno vodo — damo ga pod vodovodno pipo, pod curek hladne vode, ali pa mu opečeni del telesa takoj potopimo v hladno vodo npr. v banjo, škafo in podobno. S tekočo hladno vodo ga hladimo, dokler ga boli, torej toliko časa, dokler bolečina ne preneha. Nato pa opekline oziroma oparino obvežemo s sterilno gazo ali če te nimamo, otroka zavijemo v čisto sveže prelikano rjuho in ga nesemo v bolnišnico, oziroma poskrbimo, da ga rešilni avto tja prepelje.

V primeru, da pri otroku, ki se opeče oziroma opari z vrelo tekočino, nimamo možnosti hlajenja s tekočo hladno vodo, mu v vsakem primeru moramo takoj sleči obleko, ker je prepojena z vrelo tekočino in ta lahko še naprej škodljivo vpliva na kožo. Kadar pa je takojšnje hlajenje s hladno tekočo vodo možno, nikar ne izgublajmo časa s slačenjem obleke, ampak otroka kar v obleki damo pod curek vode in mu temeljito izperemo in ohladimo oparjeni del telesa in obenem s tem seveda tudi z vrelo tekočino prepojeno obleko.

HUJŠE VELIKE OPEKLINE

S takim postopkom prve pomoči pri opeklinah opečencu največ koristimo. To je v novjšem času eksperimentalno dokazano in veda o prvi pomoči vsepovsod po svetu to priporoča. Hlajenje s hladno tekočo vodo prepreči, da bi škodljivi vpliv vročine, v konkretnem primeru vpliv vrele tekočine, deloval v globino kože in jo torej okvarjal v globljih slojih. Opečeni bo torej imel opekline lažje stopnje, manj obsežno in manj globoko, če ga bomo takoj, ko se je opeknel, hladili s tekočo hladno vodo. S tem pa tudi, kar je izredno važno, močno omilimo bolečino in bo torej tudi manj verjetnosti za razvoj šoka.

Če možnosti hlajenja s tekočo vodo ne bi bilo, bi morebiti lahko otroku, ki se je opeknel z vrelo tekočino, res pomagali na opekline frotirasto brisačo, namočeno v mrzli vodi. Vendar brisača naj ne bo ožeta, ampak naj bo čimveč vode v njej, da bo opečeno površino kože hladila. Tudi bi ožeta, torej skoraj suha frotirka, bila bolj groba in bi lahko mehanično drgnila in tako okvarjala že tako prizadeto opečeno kožo in povzročila še dodatne bolečine.

Torej, zapomnimo si: Če se je otrok, ali pa kdo drug, opeknel, poskrbimo, da se bo opečeni ali oparjeni del telesa takoj hladil s čimveč tekoče hladne vode. To je naj-

bolj enostavno, skoraj vedno in povsod mogoče in tudi najbolj učinkovito ter povsem v skladu z izsledki moderne vede o prvi pomoči. Kot že rečeno, bomo s tem dosegli, da bo stopnja opekline milejša, kot bi sicer bila brez take prve pomoči. Tako bo zdravljenje opečenega otroka v bolnišnici lažje in uspešnejše. Ne bo imel posledic po opeklini ali pa bodo posledice milejše. V primeru hudih obsežnih opeklin pa bomo s tako prvo pomočjo otroku morda celo rešili življenje, ker bi bil sicer izgubljen, če bi kvaren vpliv vročine neovirano deloval na globlje sloje kože.

LAŽJE OPEKLINICE

Glede manjših nenevarnih opeklin, neka-ko do površine 4x4 cm opečene kože, pa je oskrba takale: V prvi pomoči je na kakršnekoli opekline, tudi manjše nenevarne, prepovedano dajati olivno olje ali kake druge maže, ker bi se s tem opekline lahko okužile! Tudi manjše nenevarne opekline takoj, ko se opečemo, hladimo pod vodovodno pipo s curkom hladne vode, dokler bolečina ne poneha. Nato tako manjšo opekline namažemo s sterilnim borvazelinom (ki je običajno v vsaki omarici za prvo pomoč) in sterilno obvežemo. S tem je taka opekline oskrbljena in se bo v nekaj dneh pozdravila. Vsaka večja opekline pa po pravilni prvi pomoči s hlajenjem s tekočo hladno vodo, sodi na zdravljenje v bolnišnico.

Drobni nasveti

- Mesna juha bo ostala bistra, če boste kuhali v njej košček jajčne lupine.
- Rozine, ki so dolgo ležale v vaši omari, bodo postale spet mehke in dišeče, če jih boste pustili pred uporabo nekaj časa v limoninem soku.
- Če je posoda, v kateri kuhate čaj, znotraj potemnela, jo boste najlaže očistili, če jo boste zdrgnili s krompirjevimi olupki.
- Medeninaste predmete čistimo z vodo od kislega zelja.
- Steklene drobce lepo pobereemo s tal s kosom navlažene vate.
- Marmorne plošče čistimo z limoninim sokom, nikoli pa s praškom ali močnimi čistili.

in če se v njegovi navozčnosti ne bomo pogovarjali o stvarih, ki jih ne razume, ali ki jih lahko napak razume, nam ne bo treba v mučnih trenutkih soočanja z resnico mašiti njegovih preveč odkritih ust z bonboni ali s sladledom.

Krompir naš vsakdanji

Redkokatero živilo pomeni za ljudsko prehrano toliko kot krompir. Le-ta ni posebno zahteven za zemljo in prav zaradi tega tudi dobro rodi in je zato razmeroma poceni. Razen tega pa je krompir precej hranljiv, saj vsebuje beljakovine, mineralne snovi in vitamine. Vse te snovi so neposredno pod lupino, zato ga moramo tanko lupiti in ga tudi ne smemo namakati v vodi.

Krompir nam služi kot priloga k mesnim jedem, zelenjavi in ribam. Poznamo več vrst krompirja, kakšne sorte uporabljamo za pripravo kuhanega krompirja in za pripravo krompirjevega testa. Maslenaste sorte pa pripravljamo za solato, za pečen ali ocvrt krompir in podobno.

Za kuhanje vzamemo enakomerno velike krompirje, olupljenega položimo v vodo, da ne počrni, seveda le za toliko časa, kot je to nujno potrebno. Pražen krompir je najokusnejši, če ga pražimo na svinjski masti. Za krompirejvo testo moramo kuhan krompir takoj olupiti in ga pretlačiti, testo zamesimo neposredno pred uporabo, ker bi sicer postalo vlažno.

Okus krompirja lahko popolnoma spremenimo, če uporabljamo različne začimbe. Jure in krompir v omaki začimimo z zelišči, kot so koper, bazilika, lovor, melisa, peteršilj, razen teh zelišč pa ju lahko izboljšamo še s paradižniki, kislimi kumaricami, sardelami itd.

Tudi krompirjevemu pireju spremenimo okus in videz z različnimi dodatki in začimbami. Lahko ga začimimo s hrenom, paradižniki in sesekljanimi zelišči pa tudi z naribano presno rumeno kolerabo ali gomoljem zelene. K pireju na primer primešamo nariban sir, ga naložimo v ognjavarno posodo, spodaj in zgoraj pa naložimo narezane paradižnike, jih solimo in morda še popoprano in spečemo v pečici. V pire zamešamo sesekljana zelišča, ga naložimo v toplo skledo, v krompir pa potisnemo olupljena napol trdo kuhana cela jajca. Tudi s šunko krompirjev pire dobro tekne in sicer ga naložimo v pomaščeno ognjevarno posodo, posipamo ga s sesekljano šunko, povrhu naložimo pire, ki ga polijemo s stopljenim maslom in prepečemo v pečici. K vsem tem jedem ponudimo solato.

Še in še bi lahko naštevali jedi, ki jih pripravimo iz krompirja, pa o tem kdaj drugič.

kdo vtikava nos skozi vrata, da za mizo posedajo trije novi tovariši, ki so prišli od postojanke 05. Ivan je vedel, da je to pomembna zadeva, kajti kar pride od 05, je velikega vojaškega pomena. Tega Ivan seveda ni vedel, da se dotična postojanka nahaja v nekdanjem rovu na Peci, kjer se dogajajo res važne stvari v zvezi s pripravami za vodenje velike vojaške enote skozi mežiško-pliberški teren čez Dravo tja.

Ivan je pristavil veliko kozico za češpljevo čežano. Več loncev pa je tako še imelo prostora na zidanem kmečkem štedilniku.

Spet sta vstopila dva nova kurirja.

Tedaj pa je napočil pekel. Zapokalo je. Vse se je začelo majati. Butalo je in sikalo, kot bi vrag začel poplešavati s kačami. Okensko steklo je zvenketalo. Skozi okna so sikale krogle. Ne samo puške. Tudi strojnične in dumdumke.

Vsak je porinil nekam, kamor ga je nagonsko vrglo. Silni hrušč je požrl zadnje vzdihne zadetih. Lonci so sikali, ker so bili preluknjani in je krop teknel na razbeljene štedilnikove plošče. Ivan je ležal za štedilnikom. Samo ven, samo ven! mu je kljuvalo srce.

Domen Jurjeviču:

„S Slavcem se niste dobili?“

„Ne. Na javki na Holmcu ga tudi že pričakujejo.“

„Klobučnika tudi nisi srečal?“

„Kdo je to?“

„Jassnigg. Saj si ga že videl, ko smo bili pri Repetzu. Slavic mu je preprašil vest in mu zabičal v babjevsko pamet, naj se varuje, da ga ne bodo mogli naši osumljati simpatirizanja z gestapom.“

Jurjevič je izročil nahrbtnik z municijo komandirju
TV 32.

Tedaj je zapokalo ...

Čisto blizu.

To ni naš stražar! Je zelektriziralo Domnovo živčevje. Jurjevič in njegovi so se takoj vrgli v zaklon.

Ogenj je bil silovit in se je še krepil. Niso bile samo puške. Mitralski je bevska! vmes.

Domen je vpil: Na položaje! Na položaje!

Streljanje je preglušilo vsak človeški glas.

Borci so se zbrali in vsekali nazaj. Samo kam? Sovražnik je bil vsenaokoli. Skrit. Sovražnikov ogenj se je usmerjal v Opoldnikovo hišo. Okensko steklo je brizgalo skozi zrak. Izstrelki so požvižgavali mimo dreves in stavbnih vogalov.

Tankist je bil toliko oddaljen, da je laže pregledal nevarnost: Od treh strani so se valili sovražniki. Več kot sto jih mora biti. Po obronkih gredo na položaje. Kleščiče so spodaj proti zdtini še odprte ...

Prav v tisto smer so tekli nekateri borci. Jurjevič in nekaj njegovih. Vsi ne. Pri hlevu se še tolčejo. Pred hišnim pragom sta obležala dva. Ivan je butnil skozi vežo. Spotakne se nad mrtvim tovarišem na tleh.

Domen je še videl, kako iz hleva plane mlad borec. Morda je prepoznal tovariša Johija ... Domna je prežgala tisti hip grozna bolečina. Nog mu je zmanjkalo. Jesenska trava ga je potegnila nase. Ali ga je hotela skriti? Trava? Skriti pred okovanimi sovražnikovimi čevlji, ki so se približevali komandirjevi glavi. Nad sabo je morda še dojel uniformirano postavo, ki je držala v rokah puško z bajonetom.

Ubijalčevska roka je začela klati ...

Jurjevič je srečno pribežal do rešilnega gozdnega roba. Sovražnikov ogenj ga ni več dosegel. Spodaj pod njim se je javil Korel. Nad njim pa Maturec. Ves opraskan in zadihan je skoraj zajokal:

„Jovan, glej, glej, kaj se dogaja gori pri hlevu! Domna so dobili. Glej, o glej, kaj delajo z njim ...“

Vsem trem borcem je vzelo besedo, ko so v svoji nemoči bili priča krvoločnega divjanja. Streljanje je prenehalo. Zato pa se je slišalo strašno vpitje. Jurjevič je slišal Domnove klice na pomoč. Prepoznal je komandirjev glas. Vmes pa je prišel Motnjakov glas, ki je kričal, poniževal, zmerjal, psoval in zverinsko besnel: Verdammte Teufel! Verdammte Banditen! Verdammte Schweine!

Jurjevič je jasno spoznal Motnjakov močni, zadirčni glas. Videl je, kako so trije oboroženci obkolili ranjenega Domna. Začeli so ga pobijati s puškinimi kopiti. Potem so ga vlekli proti goreči Opoldnikovi hiši.

Pomeril je, da ustrelil nadutega nacističnega veljaka. Razdalja je prevelika. Vznemirjenost je prevelika, da bi dobro pomeril. Oddajo nekaj strelav. Ustrašijo se, ko ugotovijo, da so vso municijo pustili gori pri hiši.

Opoldnikova hiša je gorela v oktobrsko barvitost. Plameni so požirali tudi skedenj.

Maturec je prilezel do Jurjeviča. Opozoril ga je, da se na obeh straneh po parobkih ob njivah gibljejo skriti Nemci.

Ko se je okoli Opoldnikove domačije vnelo divje streljanje, si je mislil Rjakov Štef: Niti četrte ure ni, odkar so odšli Motnjakovi od nas, pa že poka. Kaj se le dogaja? So gotovo trčili na kurirske straže. Zdaj pa se dajejo. Moram pogledati, kaj je. Hudirja, a nevarno je. Če me kje zunaj hiše dobijo in ne spoznajo?

Vseeno se je Štef približal kraju streljanja in je iz svojega skrivališča opazoval strašne dogodke:

(Dalje prihodnjič)

„PARTIZANSKA MAGISTRALA“

pot skozi kraje spominov in spomenikov

„Partizanska magistrala“ je nova cesta od Soteske ob Krki do Adlešičev v Beli krajini in vodi skozi deželo spominov in spomenikov, mimo krajev, kjer je v zadnjem letu in pol druge svetovne vojne na osvobojenem ozemlju Bele krajine zaživela ljudska oblast in delovalo nešteto kulturnih, vojaških in drugih ustanov. Nepojmljivo za čas, v katerem je po Evropi divjala vojna in je bil sovražnik še močan.

Bela krajina je bila do lani daleč od nas. Če ste hoteli priti v Črnomelj in okoliške kraje, je bilo potrebno preplezati Gorjance in še skozi Metliko. Cestna povezava od doline Krke do Črnomlja je bila slaba, makadamska in ozka, skorajda je ni nihče uporabljal. Danes vodi po tej trasi nova cesta, ki je ob zgraditvi dobila ime „Partizanska magistrala“.

„Zdaj, ko imamo cesto, je vse drugače,“ zatrjujejo Črnomaljkje. Neverjetno, kaj pomeni trideset novih kilometrov do Črnomlja in še dobrih deset do Adlešičev oziroma Vrhovcev. Za petindvajset kilometrov je pot krajša, za sto metrov je nižja najvišja točka na cesti, cesta sama pa je moderna, hitra in lepa, saj vodi po dolinah pod partizanskim Rogom in po poljih pred Črnomljem in nad Kolpo do Vrhovcev.

Nova magistrala se začne pri mostu čez Krko v Soteski, kjer je prvo znamenje: tabla, na kateri piše „Partizanska magistrala“. Takšne table nas spremljajo skozi vse kraje do Adlešičev. Od tu do Črnomlja je trideset kilometrov, ki jih prevozimo v slabe pol ure. V prvem naselju, Podturnu, je nov kašipot, ki opozarja na 6 kilometrov oddaljeno bazo 20, tu je tudi odcep v Dolenjske Toplice in naprej proti Novemu mestu. Drugi, prav tako nov kašipot, je v Črmošnjicah. Ta opozarja na partizansko bolnišnico G. Hrastnik. Po gozdnih cestah lahko pridemo tudi do baze 20 in v Kočevje. Nad Semičem se cesta povzpne na svojo najvišjo točko Brezje (538 m) in se nato spusti v ravnino pred Črnomljem. Pred vasjo Kot je izjemen razgled po Beli krajini, tu se ti dežela ponudi, češ, vzemi me in uživaj v moji lepoti. Do Črnomlja je še nekaj minut, pri vasi Rožanec zagledamo kašipot k Mitrovcu templju. Ta je dobro skrit ob progi nad vasjo, težko ga je najti. Pri odcepu v vas Lokve je še en kašipot, ki vodi k spomeniku komandantu Stanetu, slab kilometer od ceste. Takoj nato smo v Črnomlju, v času vojne središče osvobojenega ozemlja, če ne kar Slovenije. Znamenje, da se tu partizanska magistrala nadaljuje, je malce nerodno postavljeno, prav lahko se zapeljete proti Vinici, namesto v Adlešiče, do koder vodi magistrala. V Adlešičih se konča, vendar se moderna cesta nadaljuje do Vrhovcev, naselja, ki je prav tako visoko nad Kolpo.

Cesta je prinesla Belokranjcem verjetno veliko. Skrajšala in olajšala jim je pot, ki je prej vodila čez Gorjance in Metliko ter skozi Novo mesto na nepriljubljeno dolinko. Zdaj se vozijo tudi v Novo mesto skozi Dolenjske Toplice in do Ljubljane je po poti ob Krki skozi Žužemberk precej bliže. V zadnjem času prodira sem tudi tranzitni promet, tovornjakarji se izognejo prelazu Vahti na Gorjancih in si izbirajo to lažjo pot.

Vendar ima ta prelepa cesta svoje ime. „Partizanska magistrala“, ponosno, spominljivo in opominljivo ime. Vodi skozi partizanske kraje, kjer so delali najvišji organi ljudske oblasti, njeno vodstvo, banka, tiskarne, bolnišnice, štabi in vse, kar organizirana družba potrebuje. Tu so bile vojaške šole in delavnice, kjer so šivali, kovali, prali in se učili. Tu so bile baze za evakuacijo zavezniških pilotov, bolnišnice in celo milarna. Na zemljevidu smo poskusili označiti večino ustanov, ki so tu delovale, in obenem pokazali, kje so spomeniki, spominska obležja, spominske plošče in ohranjene partizanske bolnišnice ter druge stavbe.

Cesta naj bi bila pot spominov in spomenikov, ne samo nova povezava s središčem Slovenije. Ime jo to obvezuje. Toda poskus, narediti reportažo o njej in spomenikih ob njej, se ni popolnoma posrečil. Nehote se nam je vrnila v spomin Sev. Francija in njene poti, po katerih so zavezniške armade osvobajale Evropo. Od Normandije do belgijskonemške meje so prav tako poti spominov na ljudi, ki so se takrat bojevali z istim sovražnikom. Vendar tamkajšnji kašipoti

vodijo k vsakemu bojišču, pokopališču ali iz tistega časa pomembnemu kraju. Vsi so enaki in vsakdo, ki ga zgodovina zanima, se brez poprejšnjega načrta ustavi, se razgleda in pokloni spomenu padlim. Tudi naša „Partizanska magistrala“ vodi skozi izjemno zanimive kraje in čeprav smo na zemljevidu zaobsegli le območje približno petih kilometrov na njeno vsako stran, bi potrebovali dneve, da bi dobili predstavo o dogajanjih pred 35 leti. Na štiridesetih kilometrih so le štirje kašipoti: v Podturnu, Črmošnjicah, pred Lokvami in v Črnomlju. Kako naj izletnik, ki si ni prej nakupil dovolj literature in prebral vsaj nekaj zgodovine, sploh obiše kraje, v katerih se je kovala svoboda? Bazo 20 res vsi poznamo, v ohranjeno partizansko bolnišnico Gor. Hrastnik nas pripelje kašipot v Črmošnjicah, ne ve-

mo pa, da so bile v Starih žagah radio delavnice 99 d, iz katerih se je pravzaprav kasneje razvila ISKRA, ki danes veliko vlagava v gospodarstvo in ceste Bele krajine ter je precej prispevala tudi za gradnjo partizanske magistrale. Zdaj delavci gozdnega gospodarstva iz Črmošnjic res postavljajo nove kašipote, toda zaenkrat le one z glavne smeri.

Od Črmošnjic do Lokve se vrstijo kraji, kjer so bile bolnišnice, štabi itd., mimo Semiča, ki je bil s svojimi ustanovami nekaka podružnica Črnomlja, Petrove vasi, kjer je deloval Tanjug za Slovenijo, vendar nas nič ne opozori, da je tu sveta zemlja (tudi ta izraz smo pobrali drugje: uporabili so ga Italijani pri Doberdobu in prav z obcestnim opozorilom, da stopamo na sveto zemljo, dali velik pomen območju, ki je za njih po-

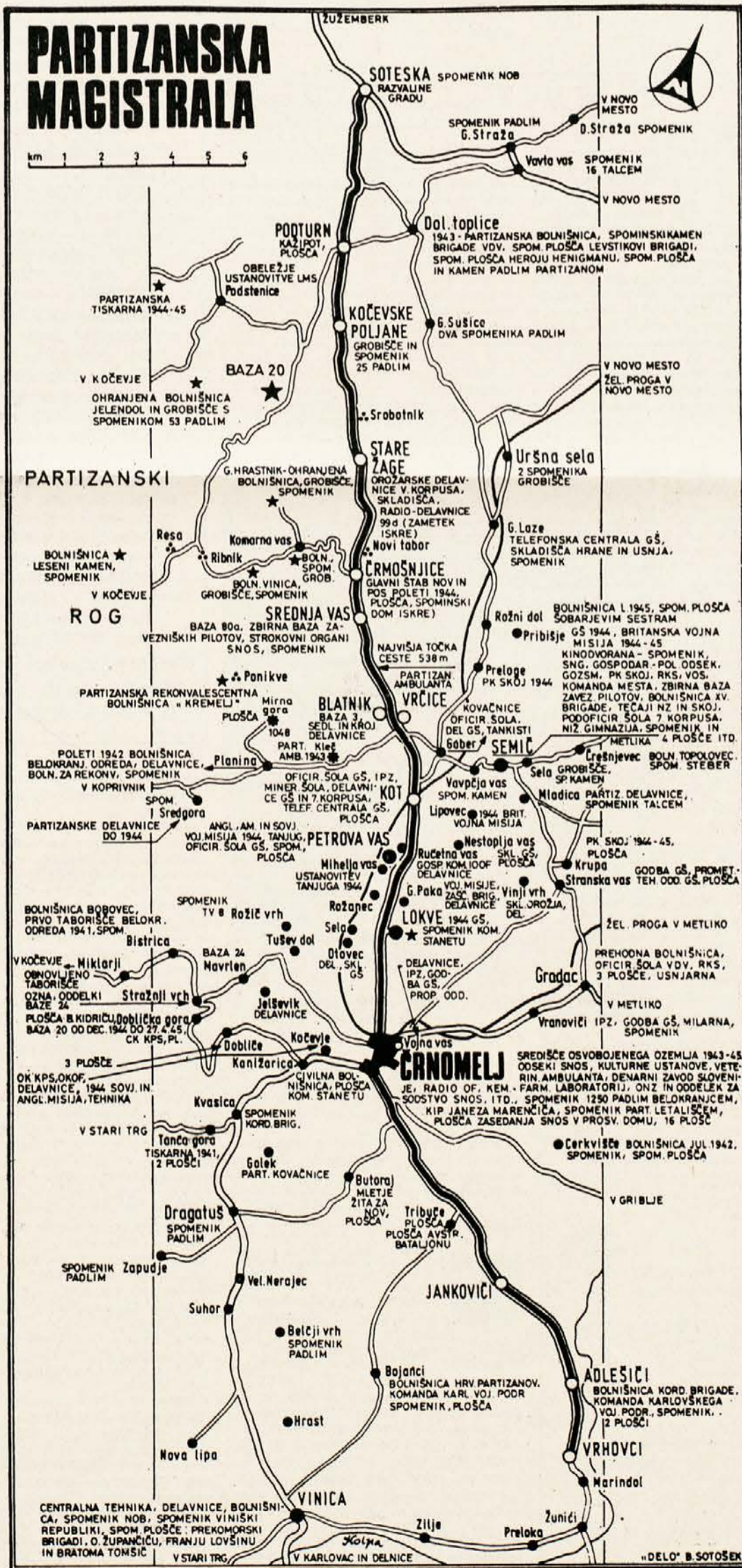
membno), ki bi jo morali bolj poznati. Spoznamo jo lahko le tako, da jo bomo obiskali, seveda če bomo vedeli, kako do tja.

Spomenika v Črnomlju, postavljenega v spomin 1250 padlim Belokranjcem res ne moremo zgrešiti. K njemu vodi kašipot, nihče od mlajših in tistih, ki zgodovine ne poznajo dovolj, pa ne bo prišel na Doblčko goro in v Miklarje, saj ga tja magistrala ne usmerja.

Cesto pod partizanskim Rogom in po ravninah med Črnomljem in Adlešiči smo zgradili, ji dali ime, po njej se vozimo. Vendar očitno pozabljamo na njen prvotni namen: obujala naj bi spomin na vse, ki so se tu bojevali. Tudi naključni obiskovalec bi moral na njej zvedeti, kaj bo videl in kje. Zato smo skušali označiti vse, kar je ob njej zanimivega ter na ta način pritegniti njegovo zanimanje.

Na zemljevidu je opisana večina zanimivosti kot pomoč vsakomur, ki bi rad spoznal partizansko Belo krajino. Podatke smo si sposodili v Krajevnem leksikonu Slovenije DZS in v Vodniku po partizanskih poteh, založbe Borec, ker smo na poti po partizanski magistrali lahko nabrali le nekaj malega.

BRANE SOTOŠEK
(Delo, Ljubljana)

Domislice

- Zelo redki so ljudje, ki lahko svoje napake prenašajo pri drugih ljudeh.
- Iskren in raven pogled čišta ves svet.
- Žena moža lahko dobi, težko obdrži.
- Strogost rojeva strah, a grobost sovraštvo.
- Najlepše sanje o svobodi se sanjajo v temnici.
- Vljuden človek nikoli ni nekoristen človek.
- Dobra beseda malo stane, a je toliko vredna.
- Kjer se hvalijo, tam je treba dati; kjer jamrajo, imaš kaj vzeti.
- Svobodni ste, če je vaša vest čista.
- Kača se na ugriz pripravi.
- Po otroštvu se človeka spozna kot dan po jutru.
- Tiha voda brege gloda.
- Žena je iskrena, če laže samo takrat, kadar ji to koristi.
- Če je v mladih letih setev, bo v starih dobra žetev.
- Starega vola ne naučiš voziti.
- Zakonci žive dalje kot samci; pravičina kazen.
- Prva ljubezen ne ubija, umreš od zadnje.
- Drevo se na drevo naslanja, človek na človeka.
- Kdor o sreči samo sanja, naj se ne čudi, če jo prespi.
- Fant zakon v raj kuje, mož ga pa obžaluje.
- Kdor ima lepo hišo in lepo ženo, ni njen gospodar.
- Nasilnež se ujame v lastno zanko.
- Boj se tistega noža, ki reže na dve strani.
- Poezija je zapis najboljših in najspretnejših časov ter najsrečnejših in najboljših mislecev.
- Kdor vino meša, glavo zmeša.
- Šiba še nobenemu ni kosti zlomila, a marsikoga že zmodrila.
- Prve otrokove solze so prošnje; če jih ne boste preprečili, bodo postale ukaz.
- Kdor pod orehovo senco leži, orehov ne dobi.
- Številni moški iščejo ženske z denarjem; ampak še več jih išče denar z žensko.
- Človek trepeče pred prihodnostjo, pa mu je tudi preteklost nevarna.

ŠPORTNI VESTNIK

SAK: V petek štart v novo sezono, ki je polna negotovosti

Še en teden do začetka prvenstva in Slovenski atletski klub zopet nima igrišča. Tako ima SAK težave ne le na igrišču, temveč tudi zaradi igrišča. Kot je znano, se slovenski nogometaši v pripravi niso izkazali kot bogve kakšna ekipa, v fazi, ko bi najbolj potrebovali igrišče za vežbanje igre same, pa tudi tega ni.

Težave zaradi igrišča so se pokazale že tedaj, ko so začeli renovirati Koschatovo igrišče, kar pa je bilo povsem potrebno. Čeprav je bilo najprej nameravano, da bo igrišče zaprto le do začetka septembra, so si pristojne osebnosti v mestnem magistratu to premislile ter Koschatovo igrišče teden pred začetkom nogometne sezone zaprli do konca tega leta. Ni čuda, da so po tem prišli funkcionarji Slovenskega atletskega kluba v težave glede organiziranja igrišča, saj so bili tozadevno seznanjeni šele po povratku s priprav.

Kakor zgleda, bo Slovenski atletski klub igral vse jesenske tekme na raznih celovških igriščih, katere bo pač dobil vsaj za eno tekmo v nagem. Za treninge pa bo treba, da se igralci za enkrat pomagajo s Križno goro (Kreuzberg), ki pa je uporabljiva le za kondicijski trening. Pomankanje treninga z žogo pa bo gotovo vplivalo na igranje slovenskih nogometašev. Iz tega razloga vsaj upamo, da takšne težave ne bodo vplivale na tekmovanja, kar bi imelo hude posledice za slovenski šport na Koroškem.

V petek igra Slovenski atletski klub svojo prvo tekmo v novi sezoni proti novincu v tem razredu, Šentpavlu in to na tamkajšnjem igrišču. Že dva dni navrh pa igra zopet proti novincu v tem razredu, proti Mostiču-Brückl na KAC-igrišču.

„Edinstvena dežela“
Koroška

Koroška je res „edinstvena dežela“ in radi se „pohvalimo“ z znanim in štrpaciranim stavkom „Kärnten gib's lei eins“. Za to, da je Koroška edinstvena dežela, ampak bolj v negativnem smislu, na žalost dokazujemo kar naprej. Edinstveno je to, da so na Koroškem bili takoimenovani „Tafelstürmerji“, da so na Koroškem proti gospodarskemu sodelovanju s sosednjo republiko in da se grede „železno zaveso“, da so Korošci najbolj nacionalistično in nacistično nastrojeni in da se grede tudi za rasiste.

Crnopolli nogometaš iz Tanzanije, ki ga je kupila celovška Austria, bo verjetno zapustil Koroško (žena z otroci je to že storila), ker njegova družina v Celovcu ne dobi stanovanja; moti jih namreč črna polt.

Med koroškimi prebivalstvom je še vedno zakoreninjeno tisto nekaj, da je samo ena rasa, ki nekaj pomeni. Od kod imajo še mnogi Korošci to, ni težko uganiti. S tem hočemo povedati, da se iz preteklosti nismo nič naučili.

Postene Korošice, ki so pričla takšnih in podobnih dejanj, obliva rdečica sramote. Iz vsega tega lahko samo razberemo, da smo Korošci res edinstveni, vendar predvsem v negativnih zadevah.

Sporočamo žalostno vest, da je v torek 12. avgusta, v 82. letu starosti, po daljši bolezni umrl

Jozej Miklavčič

pd. Ščedemnik iz Ščedma pri Šentjakobu v Rožu starosta slovenskih planincev na Koroškem, gospodar prve slovenske zamejske planinske postojanke „Koče nad Arhovo pečjo“ in podpredsednik Slovenskega planinskega društva Celovec

Bil je z dušo in telesom planinec, velik prijatelj naše mladine in borec za pravice slovenskega ljudstva ter za mirno sožitje med narodoma na Koroškem. Slovenski planinci ga bomo ohranili v trajnem in častnem spominu.

Od njega se bomo poslovili v petek 15. avgusta 1980 ob 15. uri na šentjakobskem pokopališču.

Slava našemu planinskemu tovarišu.

Slovensko planinsko društvo Celovec

RADIO — TELEVIZIJA

SLOVENSKE ODDAJE
RADIO CELOVEC

PETEK, 15. 8.: 7.05 Lev Detela: „Marijin večni sijaj“ (ob prazniku Marijinega vnebovzetja).

SOBOTA, 16. 8.: 9.45 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 17. 8.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 18. 8.: 14.10 Koroški obzornik — „Da b' biva liepa ura...“

TOREK, 19. 8.: 9.30 Land an der Drau — Dežela ob Dravi — 14.10 Koroški obzornik — Otroci, poslušajte! — Skladnice za deca poje Ileana Bratuž-Kacijan.

SREDA, 20. 8.: 14.10 Koroški obzornik — Veseli val: Humor iz medicine.

ČETRTEK, 21. 8.: 14.10 Koroški obzornik — Glasbeni mojstri — 200-letnica rojstva učenjaka Jerneja Kopitarja.

AVSTRIJA 1

PETEK, 15. 8.: 15.05 Frankie in Johnny — 16.30 Mestni godci iz Bremna — 17.30 Pes in mačka — 17.30 Luna, luna, luna — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 „Marijo ljubiti je vedno v mojem smislu“ — 18.30 Franc Jožef I. — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Andreas Vöst — 21.50 Poklič! gospoda Schreiferla — 22.00 Ben Vereen — 22.45 Poročila.

SOBOTA, 16. 8.: 15.35 Veseloigra o posestnikih dveh plesnih šol — 17.00 Kdo rokodelič z nami? — 17.30 Bil je nekoč... človek — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Mr. Carlis in njegove pustolovske zgodbe — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Juke box — 22.00 šport — 22.20 Schifferjevi Schellacki — 23.05 Poročila.

NEDELJA, 17. 8.: 11.00 Ura tiska — 14.45 Avtomobilski dirke v Zeltwegu — 17.00 Mala črna ribica — 17.20 Luna, luna, luna — 17.45 Klub seniorjev — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Srečanje med življaljo in človekom — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Ljudomrznež — 21.40 Poročila.

PONEDELJEK, 18. 8.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Instrukcija: angleščina — 9.45 Instrukcija: latinščina — 10.00 Frankie in Johnny — 15.00 Luči velemesta — 16.25 Ljudska glasba ter šege in navade v Av-

striji — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Dobri prijatelji — 17.30 Lassie — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Živali pod vročim soncem — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.05 Detektiv Eockford: telefonski klic zadostuje — 21.50 šport.

TOREK, 19. 8.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Instrukcija: angleščina — 9.45 Instrukcija: latinščina — 10.00 Veseloigra o dveh posestnikih plesnih šol — 15.00 Zgodovina zračnih poletov — 15.55 Dunajski slavčki — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Moj prijatelj Taffel — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 V centru — 21.00 Poglavar Večerni veter — 21.55 Film po romanu „Zabja veselica“.

SREDA, 20. 8.: 9.00 Oddaja z miško — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Cerkevna zgodovina iz 20. stoletja — 11.00 Robin in Marian — 15.00 Junior Banner — 16.40 Spotlight dacapo — 17.00 Razbojniki in velikan — 17.30 Moj stric z Marsa — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Flambardi — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Trije kovanci v vodnjaku.

ČETRTEK, 21. 8.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Instrukcija: angleščina — 9.45 Instrukcija: latinščina — 10.00 Trije kovanci v vodnjaku — 15.00 Zgodovina zračnih poletov — 16.00 Večer v magičnem krogu — 16.45 Spotlight dacapo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Pustolovščine pod vetrom — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Prosim k mizi — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Gospodarica Vallasa — 21.10 Peš skozi Danakil puščavo — 21.55 šport.

AVSTRIJA 2

PETEK, 15. 8.: 15.30 Pregled sporeda — 15.35 Paj z nami — 16.05 Prizorišča svetovne literature — 16.50 Medvedje so na svobodi — 18.30 „Lake Wörth“: jazz-rock an bies — 19.30 Čas v sliki — 19.50 „V nebesih živim, na zemlji ljubim“ — 20.15 Petru Kreuderju za 75-letnico — 22.00 Sport — 22.15 Banacek.

SOBOTA, 16. 8.: 17.00 Waltoni — 17.45 Počitnice pri prijateljih — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Nogomet — 19.00 Trailer —

19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Aurelien — 22.05 Ura je potekla.

NEDELJA, 17. 8.: 15.45 Pregled sporeda — 15.50 Dnevnik pastirjevega psa — 16.40 Let's dance — 18.30 Okay — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 Robin in Marian — 22.00 šport — 22.15 Čisto navadna blaznost.

PONEDELJEK, 18. 8.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Instrukcija: angleščina — 18.15 Instrukcija: latinščina — 18.30 Bodoči mojstri — 19.00 Vzgoja — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Dnevnik pastirjevega psa — 21.05 Super stroj človek — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Rekonstrukcija.

TOREK, 19. 8.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Ptičje življenje — 19.15 Nova — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ali poznate melodijo — 21.05 Družinski album — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2.

SREDA, 20. 8.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Instrukcija: angleščina — 18.15 Instrukcija: latinščina — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kultura

ELAN

družba z omejenim jamstvom za proizvodnjo in trgovino športnih izdelkov na Brnci razpisuje delovno mesto

ASISTENTKE
v tehničnem vodstvu

Glavne naloge bodoče sodelavke bodo:
Skrb za nakup materiala, kontrolne funkcije v zvezi s skladiščem materiala ter tajniški posli.

Interesentke z zaključeno srednješolsko izobrazbo, z dobrim znanjem strojepisja ter obih deželnih jezikov (znanje tretjega jezika priporočamo) naj se za takojšnji nastop javijo na naslov:

9586 Fürtz/Brnca
Kärntnerstr. 48 ali
pa telefonično: (0 42 28) 21 00

v sredo — 21.00 Šiling — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Ni koka za Sherlock Holmesa.

ČETRTEK, 21. 8.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Instrukcija: angleščina — 18.15 Instrukcija: latinščina — 18.30 Sanje o ženah in kolodvorih — 19.15 Galerija — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Salzburg v 7. stoletju — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 15. 8.: 17.55 Poročila — 18.00 Leti, leti pikapolonica, otroška serija — 18.15 Prijubljene zgodbe — 18.35 Obzornik — 18.45 Čez tri gore: Srečanje okteta 80 — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.26 Zrna do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Jadranska srečanja, prenos — 21.20 Blakeovih sedem, serijski film — 22.10 V znamenju — 22.25 Nočni kino: Enosobno stanovanje.

SOBOTA, 16. 8.: 17.00 Poročila — 17.05 Mladinski film — 18.35 Primer skrite kleti — 19.00 Noš kraj — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.26 Zrna do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Nicholas Nickleby, TV nadaljevanka — 20.50

Sestanek v nebotičniku — 21.50 Kalifornijski poker, ameriški film — 23.35 Kažipot — 23.55 Poročila.

NEDELJA, 17. 8.: 9.20 Poročila — 9.25 Viking Viki, otroška serija — 9.50 Ugrabljen, mladinska nadaljevanka — 10.15 Pihalni ansambel Francija Puharja — 10.45 Odpisani, TV nadaljevanka — 11.35 Kažipot — 11.55 Mozaik — 12.00 Kmetijska oddaja — 13.00 Poročila — Potopljena mesta: Vikusi — Poročila — Avtomobilski dirke Zeltweg — športna poročila — Imitacija življenja, ameriški film — 19.15 Risanka — 19.26 Zrna do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Skica za podobo časa — 20.55 400 let Lipice — 21.20 V znamenju — 21.35 Jazz na ekranu: Kvartet Ronnie Scott — 22.05 Risanka — 22.20 Zabavno glasbena oddaja — 22.35 Športni pregled.

PONEDELJEK, 18. 8.: 18.15 Poročila — 18.20 Vrtec na obisku: Obisk v mestu Zivžav — 18.35 Obzornik — 18.45 Pap godba, mladinska oddaja — 19.15 Risanka — 19.26 Zrna do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Sumljiva oseba, drama — 21.35 V znamenju — 21.50 Mozaik kratkega filma: Vinogradnik.

TOREK, 19. 8.: 17.45 Poročila — 17.50 Colargol, otroška serija — 18.05 Glasba narodov: Kuba, II. del — 18.35 Obzornik — 18.45 Mostovi-Hidak, oddaja za madžarsko narodnostno skupnost — 19.15 Risanka — 19.26 Zrna do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Slovenska mesta: Piran — 20.45 Madri hotel, zgodba v znamenju — 21.50 Evropski operni pevci: iz TV nanizanke Ameriške novele — 21.35 Edith Mathis.

SREDA, 20. 8.: 17.40 Poročila — 17.45 Velike razstave — 18.10 Od vsakega jutra raste dan: Velenje — 18.45 Obzornik — 19.00 Ne prezrite! — 19.15 Risanka — 19.26 Zrna do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Film tedna: Tuji dopisnik, ameriški film — 21.55 Goran Kuzminec, zabavno glasbena oddaja — 22.25 V znamenju.

ČETRTEK, 21. 8.: 18.00 Poročila — 18.05 Tehnica za natančno tehtanje — 18.35 Ob-

KONCERT NA ORGLAH

v soboto 16. avgusta 1980 ob 20. uri v farni cerkvi v Dobri vasi. Angela Tomanič, organista iz Ljubljane igra skladbe: N. Bruhnsa, D. Buxtehuda, J. S. Bacha, C. Francka, M. Tomca, S. Premrla, F. Dugana

Slovensko kulturno društvo v Globasnici vabi na

GLOBAŠKO POLETNO NOČ
v soboto 16. avgusta 1980 ob 20.30 uri pri Šoštarju v Globasnici. Igra ansambel „Kvintet Karavanke“ iz Slovenije

Prisrčno vabljeno!

Menjava denarja

Stanje v četrtek 13. avgusta 1980

Za 100 din dobite	42.— šil.
Za 100 din plačate	47.— šil.
Za 100 lir dobite	1.44 šil.
Za 100 lir plačate	1.53 šil.
Za 100 mark dobite	699.— šil.
Za 100 mark plačate	715.30 šil.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Celovec/Klagenfurt, Gasometergasse 10, tel. 32 550 - Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje

zornik — 18.45 Mladi za mlade — 19.15 Risanka — 19.24 Zrna do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Teletext 80, I. del zabavno glasbene oddaje — 21.30 Kitajski dnevnik, 3. del — 22.00 V znamenju.

SLOVENSKI ATLETSKI KLUB

vabi na prvenstvene tekme

St. Pavel - SAK

ob 17.45 uri

Št. Pavel „pod 23“ — SAK „pod 23“ ob 16.00 uri
v petek 15. avg. na nogometnem igrišču v Št. Pavlu v Lab. dolini.

Za igralce pelje avtobus v Št. Pavel in sicer: 14.00 Kosta, 14.30 Sienčnik, 14.45 Juena, 14.50 Posojilnica Pliberk.

V nedeljo 17. avgusta

SAK - Brückl

ob 17.45 uri

SAK „pod 23“ — Brückl „pod 23“ ob 16.00 uri
na nogometnem igrišču KAC-a v Celovcu.

Navijači pridite v čim večjem številu na tekme